

NESTNIK

Letnik XVII.

Celovec, petek, 11. maj 1962

Štev. 19 (1043)

Fašistično nasilje v Alžiriji se nadaljuje:

Svetovna javnost obsoja francosko vlado

ker ni podvzela dovolj odločnih ukrepov proti divjanju OAS

Vodilni francoski politiki vedno spet ponavljajo pripravljenost vlade, da hoče z odločnimi ukrepi napraviti konec sedanjemu divjanju fašistične OAS v Alžiriji. Toda tem zagotovilom nihče več ne verjame, kajti teroristična organizacija francoskih priseljencev nemoteno nadaljuje s vojnim nasiljem nad domačim alžirskim prebivalstvom in ne mine dneva, da v posameznih alžirskih mestih ne bi zabeležili na desetine umorjenih žrtev OAS. Šele pred dnevi so v Alžiriji odkrili množično grobišče 500 domačinov, ki so postali žrtev fašističnega nasilja, njihovo skupno število pa je od dneva podpisa evianskih sporazumov naraslo že nad tisoč oseb.

Ob takih dejstvih se v svetu vedno bolj širi prepričanje, da francoska vlada, ki je odgovorna za sedanje razmere v Alžiriji, doslej ni podvzela dovolj odločnih ukrepov proti divjanju OAS. Sploh prevladuje mnenje, da so v Franciji zelo močne tiste sile, ki bi hotele preprečiti uresničitev evianskih sporazumov in s tem mirno rešitev alžirskega vprašanja. Posebno med francoskimi oficirji je močno razširjena OAS-ovska mreža in se je pred dnevi celo zgodilo, da je „ideološki ekspert“ tajne teroristične organizacije, katerega francoska policija „išče“ že od lanskega februarja, nemoteno lahko obiskal francoske vojaške sile v Zahodni Nemčiji. Vsekakor je značilno, da so prav v Zahodni Nemčiji v zadnjem času aretirali večje število visokih francoskih oficirjev, ki so povezani z OAS, kar potrjuje vesti, da obstajajo tesne vezi med OAS in mednarodno organizacijo neofašizma in neonacizma, ki ima ravno v Zahodni Nemčiji močne postojanke tudi v najvišjih uradih in vladnih ustanovah.

Med alžirskim prebivalstvom se čedalje bolj širi strah pred nasiljem OAS in so alžirski voditelji resno zaskrbljeni, kako bi zaščitili civilno prebivalstvo pred nadaljnjim divjanjem fašističnih tolp. Ta problem je bil v ospredju tudi nedavnega posvetovanja začasne izvršne oblasti v Alžiriji in so sklenili, francosko vlado in evropsko prebivalstvo v Alžiriji zelo resno opozoriti na to, da je končno treba začeti odločno akcijo

TITO JE GOVORIL V SPLITU:

Jugoslavija se bo borila proti atomskim eksplozijam

Zadnje nedeljo je predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito izročil svojemu namenu novo električno centralo »Split« in ob tej priložnosti imel govor pred 150.000 prebivalci iz vse Dalmacije.

V svojem govoru je obravnaval skoraj izključno notranje-politična vprašanja predvsem gospodarskega značaja. Pri tem je poudaril, da je nujno, omogočiti normalen in pravilnejši razvoj socialistične graditve v deželi ter da so pri tem zlasti komunisti odgovorni za usmerjanje tega razvoja. Ob koncu svojega govora pa se je predsednik Tito dotaknil tudi vprašanje politike in posebno poudaril nevarnost atomskih poskusov. Med drugim je dejal:

Sedanji mednarodni položaj ni ravno rožnat. Kakor vidite, se poskusi z atomskim orožjem nadaljujejo. Tem ljudem ni mar, kaj misli javnost vsega sveta o tem. Kakšne posledice bo to imelo za življenje ljudi, za vsa živa bitja na zemlji, to bodo občutili bodoči rodovi, to pa se čuti tudi že danes. Posledice tega so strašne in hude. Prav tako pa še ni rešeno vprašanje razorožitve. Ogromna denarna sredstva raznih narodov, ki bi lahko osrečila ljudi, dandanes razsipajo za vrtoglavo naglico, namesto za blaginjo ljudi odštevanje astronomske vsote za proizvodnjo teh uničevalnih sredstev. Na tem področju bo Jugoslavija dosledno vztrajala in se borila proti atomskim poskusom prav tako, kot se bo borila tudi za razorožitev, za mir in za enakopravno mednarodno sodelovanje.

za likvidacijo ultraške organizacije OAS. Francoskim oblastem v tej zvezi očitajo, da neodgovorno zavlačujejo izvajanje evianskih sporazumov, kar fašističnim elementom le še daje nove pobude za njihovo zločinsko početje.

Divjanje OAS nad alžirskim prebivalstvom pa predstavlja veliko nevarnost tudi v tem smislu, da lepega dne lahko izzove protikupe domačinov in tako privede do novega oboroženega spopada med alžirskimi

mi domačini in priseljenimi Evropejci. Možnosti in celo upravičenosti take reakcije s strani Alžircev tudi v Parizu ne morejo zanikati, kjer bolj razsodni krogi prav tako resno opozarjajo na nevarnost, ki jo predstavlja OAS. Ravno v zadnjih dneh je bilo v Franciji slišati mnenje, da zločinsko početje OAS nevarno zaostrejuje odnose med domačini in priseljenci v Alžiriji, kar ne bo moglo ostati brez posledic tudi za bodoče sožitje v neodvisni alžirski državi.

Kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo

je prispevala k vzpostavitvi medsebojnega zaupanja

Ob priložnosti gostovanja orkestra Slovenske filharmonije v okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo v Celovcu so Koroško obiskali tudi visoki predstavniki sosedne Slovenije: predsednik Izvršnega sveta LRS Boris Kraigher, podpredsednik Ljudske skupščine LRS dr. Heli Modic, član Izvršnega sveta LRS Mitja Ribičič, sekretar Sveta za šolstvo Ludvik Gabrovšek, član Izvršnega odbora GO SZDL Slovenije Janez Vipotnik, predsednik Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana Boris Mikoš in direktor Slovenske filharmonije Marjan Lipovšek.

Pred koncertom je deželni glavar Wedenig priredil za goste iz Slovenije slavnostno večerjo v hotelu Moser-Verdino, katere sta se z jugoslovanske strani udeležila poleg predstavnikov Slovenije še jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Boris Trampuž in konzul Spiridon Petrovič, medtem ko so bili s koroške strani med drugim navzoči še namestnik deželnega glavarja Krassnig, deželni svetnik dr. Kerstnig, celovski župan Ausserwinkler ter namestnik ravnatelja deželnih uradov in kulturni referent deželne vlade dvorni svetnik dr. Rudan.

Med večerjo sta deželni glavar Wedenig in predsednik Kraigher izmenjala zdravici, v katerih sta poudarila izredni pomen kulturne izmenjave. Deželni glavar je naglasil kulturo izmenjave kot uspešno sredstvo sporazumevanja med sosednimi narodi in dejal, da predstavlja vsako srečanje v okviru kulturne izmenjave nov oporok mostu medsebojnega razumevanja, ki omogoča mimim potom reševanje pojavljajočih se problemov. Mali narodi so s to iniciativo lahko zgled velikim narodom. Veliko vrednost kulturne izmenjave je naglasil tudi predsednik Kraigher in poudaril, da je prav kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo bistveno prispevala k vzpostavitvi medsebojnega zaupanja med obema sosednimi deželami in sosednima narodoma.

Po koncertu je bil sprejem v prostorih deželne vlade, ki so se ga udeležili številni predstavniki političnega in kulturnega življenja Koroške in Slovenije. Deželni glavar Wedenig se je umetnikom iz Ljubljane zahvalil za njihov izredno uspehi nastop, direktor Slovenske filharmonije Lipovšek pa je izrekel besede zahvale za prisrčni sprejem na Koroškem.

Odnosi med Ameriko in Zahodno Nemčijo postajajo čedalje bolj hladni in napeti

Čeprav skušajo v Bonnu in tudi v Washingtonu ustvariti videz, da v odnosih med Ameriko in Zahodno Nemčijo ni prišlo do bistvenih nesoglasij, so prav zadnji dnevi ponovno zelo jasno pokazali, da se stališča, ki jih zastopa ameriški predsednik Kennedy, v marsičem razlikujejo od koncepcij, na katerih trmasto vztraja zahodnonemški kancler Adenauer. Nekdaj zelo vroča prijateljska čustva med obema državama postajajo čedalje bolj hladna in se v političnih krogih že sprušujejo, kako dolgo bo še trajala ta danes v veliki meri samo še navidezna ljubezen, porojena iz skupnih teženj, ki jih narekuje donkihotska vojna zahodnih sil proti »komunistični nevarnosti«.

V Ameriki so namreč razsodni politiki že spoznali škodljive posledice dosedanje zahodne »politike sile« in jih v tem močno podpirajo tudi v Londonu. Samo predsednik Francije de Gaulle in »starec« iz Bonna hočeta še naprej igrati vlogo »neustranih junakov« in nista pripravljena upoštevati, da se je v svetu že marsikaj spremenilo, nikakor ne v korist zastopanja strmih načel, marveč v korist tistih sil, ki trmijo za sporazumevanjem.

Na nedavnem zasedanju ministrskega sveta NATO v Atenah so med drugim govorili tudi o berlinskem in nemškem vprašanju ter so vsi udeleženci, vključno zahodnonemškega zunanjega ministra Schröderja, soglašali v tem, da je treba rešitev teh vprašanj iskati potom pogajanj s Sovjetsko zvezo. Le zahodnonemški kancler Adenauer, ki je dva dni bival v zahodnem Berlinu, je čutil potrebo, da ponovno podvomi v koristnost takih pogajanj in je brez vsakega olepšavanja izjavil, da sedanji proučevalni razgovori med ameriškim zunanjim ministrom Ruskom in sovjetskim veleposlanikom v Ameriki Dobrinom po njegovem mnenju ničesar ne bodo prispevali k rešitvi odprtih vprašanj.

Adenauerjeve izjave so v Washingtonu

povzročile precejšnjo užaljenost in je ameriški tisk dovolj ostro odgovoril, da Amerika že ve, kaj hoče. Pa tudi v Londonu so poudarjali, da britanska vlada v celoti podpira ameriško politiko, medtem ko je bilo v Parizu čuti, da se de Gaulle nagiba na stran Adenauerja, saj je tudi on že večkrat izrazil pomisleke glede ameriško-sovjetskih razgovorov.

Zahodne sile sicer ob vsaki priložnosti naglašajo, da med njimi ni nobenih nesoglasij, toda ravno v nemškem vprašanju, ki spada med najbolj nevarne preostanke druge svetovne vojne, se taka nesoglasja kažejo vedno bolj očitno. In to prav v trenutku, ko morajo tudi na Zahodu priznati, da je Sovjetska zveza dejansko pripravljena na resna pogajanja za rešitev tega problema.

Tudi Avstrijo je zajelo stavkovno gibanje

Ne samo v Španiji, kjer je val stavk spravil državo v resno krizo, in nekaterih drugih državah, kjer stotisoči delavcev stavkajo, da bi podprli svoje zahteve po višjih mezdah; tudi Avstrijo zajema stavkovno gibanje. V sredo se je po vsej Avstriji začela stavka kovinskih delavcev in šele v noči na četrtek je uspelo to stavko omejiti na delavce v kovinski industriji, medtem ko so v kovinski obrti spet prišli za delo. Pri večdnevni pogajanjih med zastopniki delodajalcev in sindikatov so dosegli kompromisno rešitev, ki vsaj delno upošteva zahteve prizadelega kroga delavstva.

S tem pa še nikakor ni v celoti rešen problem meznega gibanja v kovinski industriji, poleg tega pa je govora tudi o morebitni stavki rudarjev. In ne samo to: zelo napet je položaj tudi v raznih drugih panogah gospodarstva. Tako se že precej časa vlečejo pogajanja v gostinski obrti, kjer gre predvsem za 14. mesečno plačo; na Dunaju stavkajo zdravniki, ki zahtevajo bistveno zvišanje svojih honorarjev; o »stavki kupovalcev« govorijo pri Bauernbundu, če bi zaradi sedanje stavke kovinskih delavcev prišlo do podražitve železnih izdelkov itd.

Stavkovno gibanje torej tudi v Avstriji spet zavzema vedno širši obseg in je pričakovati, da bo hkrati prišlo do ponovne podražitve važnih dobrin. Sploh so neodgovorne podražitve — v zadnjih tednih zlasti pri zelenjavi in sadju — šele dale povod za sedanje stavkovno gibanje in je vprašanje, kako dolgo bo paritetna komisija še gledala ta nevarni razvoj.

Objava slovenske gimnazije

Na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu so sprejemni izpiti za šolsko leto 1962/63 v soboto, dne 7. julija 1962, to je prvi dan velikih počitnic. Začetek izpitov ob 8. uri zjutraj.

Prijavite svoje otroke pravočasno, in sicer do 1. julija 1962!

Prijavi je treba priložiti rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva. Pri vodstvu šole, katero ofrok sedaj obiskuje, je treba zaprositi za popis učenca. Ta popis (Schülerbescheinigung) pošlje šola neposredno na naslov: Direktion des Bundesrealgymnasiums und Gymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22.

Na dan izpita, torej 7. julija, pa mora vsak učenec predložiti spričevalo, katero bo dobil 6. julija 1962 na svoji dosedanji šoli; brez tega spričevala ne more nastopiti k izpitu.

Izpit za prvi razred obsega snov četrte šolske stopnje iz slovenščine, nemščine in računstva — pismeno in ustno. Glede ostalih razredov pa dobite podrobna pojasnila vsak dan popoldne v šolski pisarni v Lerchenfeldgasse 22, soba 65 v drugem nadstropju.

Zaključna prireditev v tekočem šolskem letu 1961/62 bo v nedeljo, dne 3. junija 1962 v Veliki dvorani Delavske zbornice. Tokrat bo zaključna prireditev povezana tudi z razstavo risb in ročnih del deklet in fantov.

Ravnateljstvo

Antonio Segni novi predsednik republike Italije

Po devetem glasovanju je bil zadnje nedeljo tik pred polnočjo izvoljen za novega predsednika republike Italije dosedanji zunanji minister in dvakratni ministrski predsednik Antonio Segni, pristaš krščansko-demokratske stranke. Dobil je 443 glasov (njegov nasprotnik, socialdemokratski predstavnik Saragat je dobil 334 glasov) in je bil torej izvoljen z zelo pičlo večino 15 glasov.

Volitev novega predsednika republike je v Italiji močno zaposlovala zanimanje javnosti, posebno še zato, ker pri osmih glasovanjih nobeden izmed kandidatov ni dobil potrebne večine glasov. V tem se namreč odražajo nesoglasja, ki obstojajo predvsem v vrstah vladne krščansko-demokratske stranke, katere leva struja v začetku nikakor ni hotela podpreti Segnija in so jo h kapitulaciji prisilili šele v zadnjem trenutku, ko so desničarski krogi stranke zagrozili z najostrejšimi konsekvencami.

V prvih komentarjih k izvolitvi Segnija na strani desničarskih strank poudarjajo, da je s tem propadel poskus, da bi politiko levega centra iz vladne palače razširili tudi na sedež predsednika republike. Levičarski krogi pa opozarjajo zlasti na dejstvo, da je bil Segni izvoljen z nevarno pičlo večino in še to le ob podpori fašistov, kar ima lahko slabe posledice za bodoči razvoj v Italiji.

Gospodarski razvoj zahteva: Zmernost in povratek k skromnosti

Tako bi lahko dali naslov govoru, ki ga je pred kratkim imel pred predstavniki avstrijske trgovine znani gospodarstvenik prof. dr. Nemschak, načelnik Avstrijskega inštituta za gospodarska raziskovanja. Svoj poziv k zmernosti in skromnosti je utemeljil z ugotovitvijo, da je doslej razcvetajoča se konjunktura pričela lani popuščati. Medtem, ko je še leta 1960 socialni produkt narasel za 8,5 %, je v povprečju leta 1961 narasel le še za 4,5 %. Upadanje konjunktura pa zlasti karakterizira razvoj tekom preteklega leta. Porast socialnega produkta, ki je začetkom leta znašal še 8 %, se je tekom leta vedno bolj manjšal in je koncem leta znašal le še 2 %.

Temu nasproti je bil 1961 privatni konzum za 6,5 % višji kakor leto poprej. Dohodek je v širokem povprečju narasel za 11 %, produktivnost dela pa le še za 4 %.

K zmernosti in skromnosti so v zadnjem času že večkrat pozivali odgovorni državni pri nas in po svetu. Taki pozivi imajo nedvomno svoje utemeljene vzroke, ki jih je treba upoštevati. Kar tiče gospodarskega razvoja v naši državi, je zanj značilno, da so kljub upadanju konjunktura lani cene in mezde močno naraščale. Do leta 1960 je veljala Avstrija v zahodnem svetu za eno izmed držav z najtrdnjše vrednostjo denarja. V letih 1952—1960, ko so potrošniške cene v večini zahodnoevropskih držav narasle za 22 do 26 %, so pri nas narasle le za 10 %. Manj kot pri nas so narasle le še v Švici, v Belgiji in v Zahodni Nemčiji. Lani pa se je ta razvoj obrnil. Avstrija je s podražitvijo za 5 % postala država največjih podražitev.

Od državne strani je bilo podvzetih nekaj ukrepov, da bi ta po inflaciji dišeči razvoj zadržali in preprečili. Državni proračun je bil — sicer za ceno znižanja državnih investicij od 1,7 milijarde na 1,1 milijarde šilingov — izravnal. Za vojaške namene je bilo določenih le 4 % proračuna ali 1,2 % socialnega produkta. Procentualno je to komaj ena tretjina zahodnoevropskega povprečja. Za odvrnitev nadaljnjega podraževanja so bile tudi znižane carine in povečan obseg predmetov, ki so v vozu liberalizirani. Poleg vsega je bil skičen tudi obseg kreditov in okrepljena paritetna komisija za izravnavanje mezd in cen.

Nadaljnje podraževanje blaga bo nujno sprožilo nadaljnje podraževanje delovne sile — zahteve po zvišanju mezd. Takega razvoja pa se nihče ne more veseliti, ker nikomur ne more koristiti. Po mnenju strokovnjakov sedanje upadanje konjunktura ni le posledica kakšne »manjše režijske napake«, ki jo je mogoče naglo popraviti, temveč je eden zelo resnih gospodarskih in političnih problemov pri nas in še marsikje v svetu. Treba je spet stopiti na pot zmernosti in skromnosti. To velja zlasti za industrijo in trgovino. Pri nadaljnjem podraževanju blaga in dela ne bo pričelo le popuščati povpraševanje za blagom na domačih tleh, temveč bo tudi na zunanjih tržiščih avstrijsko blago podlelo konkurenci drugih držav.

Razširitev trgovinske izmenjave s Sovjetsko zvezo

Obseg blagovne izmenjave med Avstrijo in Sovjetsko zvezo je bil lani za 11,8 % večji, kot je bil predlanskim. Vrednost avstrijskega uvoza iz Sovjetske zveze se je povečala v istem času za 142,8 milijona na blizu 1,2 milijarde šilingov. Med blagom uvoza iz Sovjetske zveze se je lani zlasti povečal uvoz koruze (110 %) in surove nafte ter naftinih derivatov (133 %), nazadnje pa je uvoz bombaža, rud in jekla.

Avstrijski izvoz v Sovjetsko zvezo se je po vrednosti lani povečal za 102 milijona na 1,12 milijarde šilingov. Med izvoznimi artikli je narasel izvoz strojev, mazalnih naprav, armatur, svinčenih kablov, furnirjev, obutve in vlaken, nazadnje pa je izvoz oblačil, prometnih sredstev, kovinskega blaga in železa.

Posebno očitno je porast zunanjetrgovinske izmenjave med Avstrijo in Sovjetsko zvezo, če lanski obseg primerjamo z onim leta 1959. Takrat je avstrijski uvoz iz Sovjetske zveze predstavljal vrednost 768 milijonov šilingov, avstrijski izvoz v Sovjetsko zvezo pa vrednost 834 milijonov šilingov.

Za Avstrijo v EWG ni prostora

Vrsta pretirano vnetih propagandistov »anšlusa« Avstrije na Evropsko gospodarsko skupnost (EWG) je koncem preteklega tedna dobila zaslužno mrzlo prho. Nade, da bo kancler Gorbach s svojega obiska v ZDA »prinesel« vključitev Avstrije v EWG kot dovršeno dejstvo seboj, so se docela izjalovile. Čeprav je še prej angleški premier Macmillan poskušal v tem vprašanju posredovati pri predsedniku Kennedyju in čeprav je celo »New York Times« našla nekaj simpatij za te težnje, je predsednik Kennedy kanclerju Gorbachu zelo nedvoumno povedal, da za Avstrijo v EWG ni prostora in da bi bile nevtralne države cokla v uredničenju namenov EWG.

Za Kennedyjem se je k istemu vprašanju takoj oglasil bivši nemški zunanji minister Brentano, ki je kot vodja CD-frakcije v nemškem Bundestagu s Kennedyjem razgovar-

jal o »nemškem« in drugih vprašanih. Brentano je težnjo po vstopu Avstrije v EWG zavrnil s pripombo, da je pristop nevtralnih »praktično nepojmljiv« in da tudi o njihovi asociaciji skoraj ne more biti govora. Med EWG ter Avstrijo, Švico in Švedsko pridejo v poštev le bilateralne trgovske pogodbe.

Po teh dveh stališčih so nameni EWG zelo jasni in nedvoumni. Evropska gospodarska skupnost in Amerika, ki ji botruje, načeta resničnega združevanja Evrope. To jima je trn v peti. Evropska gospodarska skupnost je izrazil blokovski instrument, gospodarska in politična hrbtenica vojaško agresivne NATO. To mora postati sedaj vsakemu treznemu in miroljubnemu človeku jasno. Kdor se za EWG še navdušuje, z Avstrijo nima iskrenih namenov.

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani:

Mednarodni sejem »Alpe-Adria« odprt

Danes ob 11. uri bodo v Ljubljani svečano odprli prvi mednarodni sejem »Alpe-Adria«, pri katerem sodelujejo trgovinske zbornice v Ljubljani, Celovcu, Grazu, Innsbrucku, Vidmu, Trstu in Gorici. Sejem bo odprt do nedelje, 20. maja. Na sejmu sodeluje 150 razstavljalcev, od tega 88 iz Avstrije in Italije.

Po sklenjenih sporazumih znaša sejmski konfingent blagovne izmenjave med Avstrijo in Jugoslavijo 24 milijonov šilingov, obstoja pa možnost njegovega povečanja na 30 milijonov šilingov. Blagovna izmenjava med Jugoslavijo in Italijo v okviru sejma je določena z 2 milijardami lir za vsako stran. Ker gre pri tem za neko vrsto sejmskih kompenzacijskih sporazumov, bo predvidena vrednost blagovne izmenjave v obeh smereh dosegla vrednost 48 milijonov šilingov in 4 milijarde lir. To pa je nedvomno postavka, ki lahko odločilno vpliva tudi na splošno gibanje blagovne izmenjave med temi tremi državami sosedami.

Pomembnosti sejma »Alpe-Adria« v Ljubljani ni mogoče ocenjevati samo iz stališča, da se z njim ustvari nov člen v verigi dobrososedskih odnosov na področju gospodarskega sodelovanja med obmejnimi pokrajinami Jugoslavije, Avstrije in Italije. Njegov pomen je globlji. Ta mednarodni sejem bo nedvomno v bodoče povečal blagovno izmenjavo in odprl vsaki od obmejnih pokrajin nova neposredna tržišča.

Primerjava blagovnih list sejma »Alpe-Adria« z onimi redne izmenjave kažejo, da se je s sejmom seznam blaga, ki pride za izmenjavo v poštev, razširil. Tako je ta sejem primer in zgled za konstruktivno sodelovanje med državami z različno družbeno ureditvijo in različno gospodarsko politično orientacijo, primer in zgled za praktično uveljavljanje integracijskih načel brez papirnatih deklaracij.

Gospodarski razvoj zadnjih let vedno bolj očitno kaže, da se moramo v zunanji trgovini orientirati zlasti na jugovzhod in preko njega iskati partnerje za sklepanje kupelj o našem blagu in o potrebščinah, ki na domačem tržišču manjkajo. Nedvomno je bil za to že zagrebški velesejem lepa priložnost. Sejem »Alpe-Adria« pa bo možnosti za uspešnost tovrstnih prizadevanj še razširil in povečal zlasti v prid našim provincialnim industrijskim podjetjem. Zato bodo prav ta podjetja storila dobro, če bodo v prihodnjih dneh posvetila svoje zanimanje sejmu »Alpe-Adria« in navezala potrebne kontakte za bodoče sodelovanje.

BLAŽ SINGER:

Izkušnje in nauki desetih let tehnične revolucije na vasi

(6. nadaljevanje)

V iskanju tovrstnih poti so našli na Bavarskem novo obliko skupne uporabe žitnega kombajna, polnomehničnega samovoznega stroja za spravilo krompirja in poljske krmoreznice. To obliko so imenovali strojni krožek — Maschinenring. Strojni krožki so v bistvu kombinacija pomoči v sosesčini in meznega dela s stroji. Po 30, 40 pa tudi več kmetov na vasi, v občini ali pa v okviru kmetijske zadruge se je v svrhu medsebojne pomoči z večjimi kmetijskimi stroji združilo v strojni krožek. Na skupnem sestanku so sestavili seznam članov krožka ter poleg imena in bivališča člana v seznam še vpisali, katere stroje poseduje. Nato so skupno določili ceno za delovno uro vsakega stroja posebej in se zedinili, da bodo medsebojno pomoč s stroji v okviru krožka plačevali po teh cenah. Končno so na sestanku iz svoje srede ali pa tudi izven nje določili poslovodjo krožka, ki bo med njimi posredoval pomoč s stroji. Njemu so za delo določili ustrezno plačo.

Običajno je poslovodstvo strojnega krožka v rokah poslovodje hranilnice in posojilnice ali pa kmetijske zadruge. Vsak kmet oz. član krožka, ki gre k drugemu s svojim strojem delat, dobi delo plačano. Tisti pa, za katerega je delal, nima nobene druge obveznosti, kakor da opravljeno delo plača. Če imajo člani krožka pri Hranilnici in posojilnici svoj tekoči račun, potem opravi medsebojne obračune brez nadaljnega lahko poslovodja krožka; članom krožka za to ni treba skrbeti.

Praktično izgleda sodelovanje in medsebojna pomoč v okviru strojnega krožka približno tako-le: Če rabi kmet Anton poljsko krmoreznico, sporoči to potrebo poslovodji krožka. Le-ta ugotovi člane, ki posedujejo poljsko krmoreznico. Nato poizkusi — običajno po telefonu — onega izmed njih, ki ima ravno čas, da lahko gre k Antonu kasit s poljsko krmoreznico. Recimo, da se le-ta imenuje Marko. Marko se takoj odpravi s svojim strojem na pot k Antonu, mu pokosi travo in jo spravi zrezano domov. Ko je to delo opravil, izstavi Marko Antonu potrdilo o opravljenem delu na bloku, ki ga ima vsak član krožka kar na traktorju pri sebi. Potrdilo izstavi v 3 izvodih. En izvod izročijo Antonu, drugega poslovodji krožka, tretjega pa obdrži sam. Če imata tako Anton kakor Marko pri Hranilnici in posojilnici svoj tekoči račun, je medsebojni obračun zelo enostaven. Poslovodja krožka prenaša plačilo za opravljeno delo z Antonovega na Markovo konto pri Hranilnici in posojilnici in stvar je poravnana. Antonova in Markova stvar je potem samo še kontrola, če so bila vsa prenakazila v redu opravljena.

Podobno delajo in si med seboj pomagajo člani krožka tudi z drugimi stroji. Ker je njihovo število razmeroma veliko, je razumljivo, da poseduje krožek od vsake vrste več strojev. Zato je dano tudi jamstvo, da je vedno vsaj eden zaželenih strojev za potrebno delo na razpolago.

Iz povedanega lahko povzamemo, da so strojni krožki zelo pripravna oblika, da določene stroje, zlasti polnomehnične kombaje za spravilo pridelkov lahko v večji meri izkoristimo, kakor jih je mogoče izkoristiti na zasebni kmetiji in v neorganiziranem izposojanju. Nakup in lastništvo strojev sta privatna zadeva vsakega člana, pravtako njihovo vzdrževanje. V okviru krožka opravlja lastnik stroja delo pri drugih le, kolikor mu čas dopušča. To delo dobi plačano. V okviru krožka pa tudi vedno lahko računa na pomoč s stroji, ki jih sam nima in se mu jih ne splača kupiti.

(Se nadaljuje)

PO ŠIRNEM SVETU

BEOGRAD. — Prejtni teden je bival na štiridnevem zasebnem obisku v Jugoslaviji predsednik singapurske vlade Li Kuan Ju, ki je ob tej priložnosti bil sprejet tudi pri predsedniku Titu. Poleg tega je razgovarjal z različnimi drugimi predstavniki Jugoslavije in ob slovesu poudaril, da je bil njegov obisk zelo koristen, ker je prispeval k boljšemu poznavanju in razumevanju med obema državama. Iz Jugoslavije je singapurski premier odpoval v Rim, Zenevo in London.

DŽAKARTA. — Indonezijska sindikalna federacija je poslala v Washington protest proti jedrskim eksplozijam na Božičnih otokih. V protestu posebno opozarja na nevarnost, ki jo predstavljajo ameriški atomski poskusi za Indonezijo in Zahodni Iran, kajti otoki so oddaljeni od obal indonezijskih otokov le okoli 2000 milj.

BAGDAD. — Predsednik iraške vlade Kasem in predsednik arabskega visokega komiteja za Palestino Amin El Huseini sta se razgovarjala o pripravah za ustanovitev palestinske republike. Kakor je rečeno v sporočilu o teh razgovorih, so razpravljali tudi o sodelovanju in prizadevanjih za obnovitev boja, da bi Palestina postala domovina palestinskega naroda.

CARACAS. — Sicer bodo volitve v Nikaragui šele februarja prihodnje leto, vendar so priprave že zdaj v teku, posebno v vrstah opozicije, ki stremi za tem, da bi strmoglavila diktatorski režim družine Somoza. V ta namen so opozicijske stranke ustanovile skupno fronto, ki ji načeljuje zmerna konservativna stranka Fernanda Aguera. Po izjavi prvaka nikaragških emigrantov v Venezueli Ignacia Brionesa Torresa je v njegovi domovini nedavno prišlo do močnejšega porasta opozicije v kmečkih in delavskih vrstah.

NEW DELHI. — Na podlagi sporazuma, ki so ga pred dnevi podpisali v indijski prestolnici, bo Japonska organizirala v Indiji štiri vzorna kmetijska posestva in središče za ribolov. Ob podpisu sporazuma je japonski veleposlanik v Indiji izjavil, da je prvi japonski kmetijski center v Indiji, ki so ga organizirali pred nekaj leti, pokazal dobre rezultate in da bodo zato na podlagi teh izkušenj razširili to obliko sodelovanja med obema državama.

BEOGRAD. — Jugoslovanski državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović je odpoval na obisk v Brazilijo, Čile, Bolivijo in Mehiko. Pred odhodom je dal izjavo Tanjugu, kjer je poudaril, da je ta obisk naraven nadaljnji korak v razvijanju medsebojnih odnosov med prijateljskimi državami, ki se »tako vzajemno ob vsaki priložnosti zavzemajo za odstranitev sile kot sredstva mednarodne politike, za metodo sporazumevanja in pogajanja v urejanju vseh mednarodnih problemov in sporov«.

LONDON. — Nacionalni izvršni komite laboristične stranke je izvolil za novega generalnega sekretarja stranke Lena Williamsa, ki je bil eden izmed obeh pomočnikov dosedanjega generalnega sekretarja Morgana Phillipsa in je le-tega zastopal že od avgusta 1960, ko je Phillips zbolel.

LINZ. — V bivšem koncentracijskem taborišču Mauthausen so pred dnevi proslavili 17. obletnico osvoboditve zadnjih 38.000 ljudi iz tega taborišča in počastili spomin pripadnikov 17 narodov, ki so od leta 1938 do 1945 izgubili življenje v Mauthausenu. Medtem ko so pripadnikom drugih narodov postavili posebne spomenike že v zadnjih letih, so ob letošnji obletnici odkrili spomenik tisočim španskim republikanskim borcem, ki so zgubili življenje v tem in drugih nacističnih taboriščih.

CARACAS. — Vlada predsednika Betancourta je sporočila, da so zadušili upor pomorske pehole v pristanišču Carupana. Vladno sporočilo pravi, da je med ujetimi uporniki kapetan Molina, o katerem trdijo, da je vodil upor. Po vladnih sporočilih so številni uporniki iz Carupane skušali z ribički ladjami pobegniti v Trinidad.

ZENEVA. — V ponedeljek se je v Zenevi začela skupščina Svetovne zdravstvene organizacije, na kateri sodeluje 300 delegatov iz 112 držav.

OSLO. — Norveške turistične organizacije računajo, da bo leto obiskalo Norveško okoli 3,8 milijona tujih turistov, medtem ko so jih lani naštel 3,4 milijona.

CAPE CANEYERAL. — Ameriški tehnični strokovnjaki pripravljajo raketo tipa »Atlas«, ki naj bi prihodnji mesec ponesla v vesolje drugega ameriškega kozmonavta Carpentera.

LONDON. — Britanska admiraliteta je sporočila, da bo skupina zahodnonemških oficirjev v kratkem preučila možnosti za upostavitve nemških vojaških skladišč na Škotskem. Po vezbanju zahodnonemških vojakov v Franciji in Britaniji bo to še druga etapa ekspanzije nemškega militarizma.

NEW YORK. — Odbor OZN za dekolonizacijo je v daljši razpravi obravnaval položaj v Severni Roddezi in v tej zvezi obrodil tomkajšnje rasistično politiko. Večina članov odbora je podprla upravičene zahteve afriškega prebivalstva Severne Roddezi in so poslali Veliki Britaniji oster protest ter hkrati obsodili rasistično politiko premiera Welenskega in njegove zamisli o Srednje afriški federaciji, ki zavrača afriško prebivalstvo. V razpravi so se posebno izvenblokovske države trudile za uresničitev načel, ki jih vsebuje deklaracija o podelitvi neodvisnosti kolonialnim narodom.

DUNAJ. — V ponedeljek se je na Dunaju začel svetovni kongres Mednarodne novinarske federacije. Udeležence kongresa je pozdravil tudi zvezni predsednik dr. Schürf, ki je poudaril, da danes ne gre več toliko za odpravo cenzure, marveč pravica do svobodnega in neoviranega širjenja tiskane in govorne besede je danes glavna zahteva novinarstva.

Za zaključek prosvetne sezone:

Naša pesem na Dunaju in na Gradiščanskem

- Medtem ko so pevski zbori Slovenske prosvetne zveze in včlanjenih prosvetnih društev svojo lansko sezono zaključili s turnejo po Jugoslaviji, kjer so imeli koncerte v Beogradu, v Zagrebu in v Ljubljani, so ob koncu letošnje sezone ponesli našo pesem na Dunaj in med Hrvate na Gradiščanskem. V soboto zvečer je bil koncert na Dunaju, namenjen v prvi vrsti našim rojakom, ki živijo v glavnem mestu Avstrije; v nedeljo popoldne pa je sledil obisk pri bratski hrvaški manjšini na Gradiščanskem, s katero nas vežeta enaka usoda in skupna borba za doseg enakopravnega življenja z večinskim narodom. Hkrati pa je bil zlasti obisk Dunaju še izraz našega hotenja, da posredujemo naše kulturne dobrine tudi sosednemu avstrijskemu narodu.

Tudi v pravkar minuli prosvetni sezoni so bili naši pevski zbori zelo aktivni. O njihovi prizadevnosti ne govorijo le nastopi v krajevnem merilu, marveč še posebno njihovo sodelovanje pri raznih večjih prireditvah, da omenimo samo pevski koncert ob gostovanju mariborske Opere v celovškem Mestnem gledališču, sodelovanje pri spominski prireditvi v Domu glasbe ob 20. obletnici izseljevanja koroških Slovencev, gostovanje mešanega pevskega zbora „France Pasterk-Lenart“ v Kranju in na Jerzerskem, nastop moških zborov iz Podjune ob otvoritvi dvorane v Škocjanu ter sodelovanje pevskega zbora „Vrbsko jezero“ na prosvetnih prireditvah v Škofljah in Ločah. Mnogo truda, zelo veliko požrtvovalnosti se skriva v teh skopih podatkih o minuli sezoni, zato je bil izlet na Dunaj in na Gradiščansko v polni meri zaslužen priznanje našim pevkam in pevcem ter še posebno našim pevovodjem.

To je poudaril tudi predsednik SPZ dr. Franci Zwitter, ko je pri koncertu na Dunaju najprej pozdravil zastopnika vicekanclerja

Pittermanna, g. Hampla in jugoslovanskega veleposlanika v Avstriji Iva Sarajčiča s so-progo in ostalimi člani ambasade ter nato dejal, da ne gre za propagandni koncert, marveč le za prireditev ob izletu naših pevcov po končani sezoni. „Zato tudi ni bila vabljen širša publika in je koncert v prvi vrsti namenjen slovenski koloniji na Dunaju“.

Res so se Slovenci, ki živijo na Dunaju, odzvali povabilu v zelo lepem številu in tako v razgovoru kot še posebno v ploskanju dali izraza svojemu navdušenju nad izredno dovršeno interpretacijo naše pesmi. Nastop pevskih zborov pod vodstvom pevovodij Vladimira Prušnika, Foltija Hartmanna in Pavleta Kernjaka je bil lepo doživetje za naše rojake, ki se kljub oddaljenosti od ožje domovine čutili tesno povezane s svojim ljudstvom na Koroškem. Marsikateri je po koncertu vidno ganjen zagotavljal, da je bil obisk naših pevcov zanj najlepše darilo iz domačih krajev. Pa tudi nemško govoreči Dunajčani, ki so obiskali koncert, so se nadvse pohvalno izrazili o visoki pevski kulturi naših zborov.

V Trajštofu na Gradiščanskem pa so bili naši pevci deležni prisrčnega sprejema tamkajšnjega hrvaškega prebivalstva, katerega bratske pozdrave sta posredovala šolski ravnatelj Alfonz Kornfeind, ki se je posebno prizadeval za dobro organizacijo prireditve, ter trajštofski župan, kateri je v svojem pozdravnem govoru zlasti poudaril potrebo lepega sožitja med sosednimi narodi. Koncerta so se udeležili tudi mnogi častni gostje, tako deželni poslanec dr. Müller, okrajni glavar, številni učitelji in domači župnik, medtem ko se je deželni glavar Lentsch oprostil, da je službeno zadržan in je prireditvi želel lep uspeh.

Zanimanje za prireditev, ki je obsegala koncert naših pevskih zborov in nastop do-

Das Chorkonzert des Slowenischen Kulturverbandes

unter den drei Dirigenten Vladimir Prušnik, Zdravko Hartmann und Pavle Kernjak im Festsaal des Franz-Domes-Heimes machte das Wiener Publikum mit einer Reihe wunderschöner alter Volkslieder bekannt. Der Chor, ein stimmgewaltiges, im Klang bei aller Differenzierung in den verschiedenen Stimmgruppen durchaus homogenes Ensemble, verstand es ausgezeichnet, die Zuhörer mit seinen teils melancholischen, teils von ausgelassener Lebensfreude sprühenden Liedern zu begeistern. Dementsprechend herzlicher Beifall.

„Kurier“, Wien, 8. 5. 1962

mačih tamburašev pod vodstvom ravnatelja v pokoji Adalberta Kuzmicha, je bilo zelo veliko in je bila dvorana mnogo premajhna, da bi mogla sprejeti vse številne

Kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo:

Orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane je v Celovcu ponovno navdušil s svojo evropsko kvaliteto

● V navzočnosti visokih predstavnikov Koroške in Slovenije je orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane zadnji petek ponovno navdušil in naravnost očaral publiko, ki je napolnila Veliko dvorano Doma glasbe v Celovcu. Že večkrat smo imeli priložnost prisluhniti temu ansamblu, vendar je vsak nastop novo presenečenje, novo doživetje, saj je orkester pod vodstvom prof. Boga Leskovca spet dokazal, da dosega orkester Slovenske filharmonije brez vsakega pretiravanja evropsko raven.

● Tudi za tokratno gostovanje v Celovcu so Ljubljanci izbrali zelo posrečen spored: z Balkanskimi plesi Tajčeviča, ki jih je za orkester priredil dirigent tega koncerta prof. Leskovic, so predstavili sodobno jugoslovansko glasbo, z violinskimi koncertom Prokofjeva ter simfonijo „Iz novega sveta“ Antonina Dvoraka pa so posredovali izbrane užitke iz slovanskega glasbenega ustvarjanja; in za zaključek koncerta je prišla še enkrat do veljave sodobna jugoslovanska glasba, ko je orkester na splošno zahtevo publike kot dodatek zaigral še temperamentno Srbsko kolo Leskovca.

● V kratkih besedah sploh ni mogoče niti približno podati opis koncerta in njegovih izvajalcev, potreben bi bil obširen članek, če bi hoteli podrobno govoriti o posameznih komadih, o izredni homogenosti orkestra, o suverenosti dirigenta prof. Leskovca in ne nazadnje o mojstrskem nastopu solista Dejana Bravničarja, ki kljub svoji mladosti spada nedvomno med najboljše violiniste v Evropi. Zato je razumljivo, da je tudi koroški nemški tisk posvetil gostovanju izčrpne kritike, polne pohval in najvišjih priznanj.

● Tudi letošnje gostovanje Slovenske filharmonije je bilo torej za Celovec in Koroško pomemben kulturno-umetniški dogodek in za vse tiste, ki so se koncerta udeležili, edinstven užitek, ki jim bo dolgo ostal v najlepšem spominu. Spet je bila potrjena koristnost kulturne izmenjave in sodelovanja med sosednimi narodi, kar bistveno prispeva k razvoju dobrih sosedskih odnosov med sosednjima deželama. Visoka kvaliteta raven ansambla iz Slovenije pa je hkrati tudi najboljši odgovor tistim večnim hujskačem pri nas na Koroškem, ki celo v izmenjavi kulturnih dobrin iščejo povod za svoje neodgovorno početje.

Ob manjšinskem šolskem zakonu v Sloveniji 2

Zanimivi sta določbi, ki urejata vpis učencev v dvojezične šole in šole z učnim jezikom narodnostne manjšine. Člen 7 novega zakona pomeni dosledno izvedbo teritorialnega načela in določa, da se v dvojezično šolo vpišejo vsi učenci šolskega okolišja, ne glede na narodno pripadnost. Mešano področje naj torej bo dejanski most med sosednjima narodoma, k čemur naj prispeva tudi večinski narod, ne le narodnostna manjšina. Čl. 13 določa, da se »na šole z učnim jezikom narodnostne manjšine vpisujejo učenci po splošnih predpisih, ki veljajo za vpis v šole«. Ne gre torej za enako obvezo vpisa pripadnikov narodnostne manjšine v manjšinsko šolo, temveč preprosto za dejstvo, da se pod pogoji dejanske, popolne enakopravnosti, kjer so onemogočeni šovinistični pritisk in grožnja ali nacionalna nestrpnost, otroci manjšine izobrazijo v materinskem jeziku, t. j. v manjšinski šoli. Teoretično možni spori med zakoncem iz mešanih zakonov bi bili rešljivi le v okviru enakopravnosti zakoncev. Isti člen določa, da se v šole z učnim jezikom narodnostne manjšine »lah-

ko vpišejo tudi otroci tujih državljanov, ki imajo stalno prebivališče v Ljudski republiki Sloveniji«; identična je določba v čl. 2 italijanskega zakona. Otroci državljanov FLRJ na Koroškem ne uživajo podobne možnosti.

Dosledno izvedbo načela, naj bodo učitelji iste narodnosti kot učenci, pomeni za šole z učnim jezikom narodnostne manjšine čl. 16. Daljnosežni sta tudi določbi drugega in tretjega odstavka čl. 16, ki omogočata, da uče po potrebi lahko tudi tuji državljani in predpisujeta, naj bo praviloma tudi tehnično in pomozno osebje na šoli iste narodnosti kot učenci. Te določbe so v skladu s tč. 4c Posebnega statuta in presegajo italijanski zakon za slovenske šole, ki v čl. 3 dopušča učenje italijanščine na slovenskih šolah po italijanskih profesorjih (morajo seveda znati slovenščino) in je v toliko naspoten z določili Posebnega statuta. Italijanski zakon o slovenskem šolstvu tudi ne določa, da bi tehnično in pomozno osebje moralo biti iste narodnosti kot učenci. Po avstrijskem zakonu (čl. 4 par. 21) zadošča, da je učitelj absolvirala dopol-

nilni pouk iz slovenščine — samo to določa tudi za morebitne slovenske osnovne šole, ki jih isti zakon predvideva (par. 12), pa jih na Koroškem sploh ni in jih tudi manjšina, ki zagovarja dvojezično šolstvo, ne zahteva. Določbi v novem zakonu, naj učni načrt upošteva »posebnosti kulture naroda, h kateremu pripada narodnostna manjšina, in (da) ne sme motiti narodnostnega čuta učencev« (člen 17), in da naj se v dvojezičnih šolah učenci »enakovredno seznanijo z glavnimi pridobitvami zgodovine in kulture obeh narodov« (člen 8), sta v bistvu aplikacija splošnega načela Deklaracije o pravicah otroka (Declaration of the Rights of the Child, 20. XI. 1959, Yearbook of the UN 1959, p. 198), ki zahteva od obvezne izobrazbe, da razvija otrokovo splošno kulturo (člen 7), in segata dalje od določb Posebnega statuta (tč. 4c). Oba zakona sosednjih držav ne vsebujeta podobnih določb.

V zvezi z vprašanjem učnih načrtov je problem učiteljev, od katerih zlasti popoln dvojezični pouk zahteva posebno pedagoško strokovnost in popolno znanje obeh jezikov. V tem smislu predvideva zakon v čl. 10, da so učitelji posebno usposobljeni za poučevanje na dvo-

jezičnih šolah, v čl. 16 pa, da so posebno usposobljeni za poučevanje v jeziku narodnostne manjšine. V čl. 18 predvideva posebne šole in oddelke za izobraževanje učnega osebja in upošteva v čl. 20 njegov poseben položaj pri nagrajevanju. Avstrijski zakon predvideva le dopolnilni slovenski jezikovni pouk za učitelje na dvojezičnih šolah (čl. 4 par. 21). Italijanski zakon vsebuje vrsto določb, ki se nanašajo na učitelstvo, a te urejajo predvsem službeni status in nastavev učiteljev na slovenskih šolah in niso niti v tem smislu v celoti zadovoljile upravičenih zahtev manjšine. Glede izobraževanja učiteljev bi po interpretaciji čl. 5 in 7 italijanskega zakona za slovenske šole izhajalo, da ob pogoju slovenskega jezika zadoščajo splošne kvalifikacije, torej tudi samo italijansko učiteljske ali univerzitarne. Naj, ko je že govora o čl. 20 zakona, opozorim na njegov 1. odstavek, ki določa, da Republiški sklad za šolstvo krije višje izdatke dvojezičnih šol in šol z učnim jezikom narodnostne manjšine. S tem, da predvideva višje stroške teh šol in določa njih kritje iz republiških sredstev, zakonodajalec direktne uvaja načelo, da je enakopravnost manjšine treba tolmačiti v njeno

obiskovalce iz vasi in okolice. Pesmi naših pevk in pevcev ter melodije, ki so jih igrali in prepevali trajštofski tamburaši, so se harmonično zlele v lepo celoto in tako še bolj poudarile vezi, ki združujejo hrvaško manjšino na Gradiščanskem in slovensko manjšino na Koroškem. Potrebo čim tesnejše povezave sta naglasila tudi ravnatelj Kornfeind in predsednik SPZ dr. Zwitter, ko sta v govorih opozorila na enako usodo in skupno borbo za doseg pravic, ki so tako gradiščanskim Hrvatom kot koroškim Slovencem zajamčene v členu 7 državne pogodbe. „Zato je važno, da se večkrat sestanemo in se med seboj spoznamo; in tej povezavi služi tudi ta naša skupna prireditev!“

V Galeriji 61:

RAZSTAVA ANTONA MAHRINGERJA

Do 26. maja je v celovški Galeriji 61 razstava oljnatih slik, pastelov in akvarelov Antona Mahringerja, katera je bila odprta v torek v navzočnosti umetnika.

Ceprav prihaja umetnik iz Nemčije (rojen je v Neuhausen pri Stuttgartu), je po svojih umetninah izrazil predstavnik naše koroške umetnosti ter ga upravičeno imenujemo »legitimnega naslednika« čajnskih mojstrov Franza Wiegeleta in Antona Koliga. Kakor omenjena dva je tudi Mahringer predstavnik one struje, ki v barvi in v barvitosti vidi najmočnejšo izrazno silo; tako njegova olja kot tudi ostala dela izžarevajo pestro živahnost, ob kateri sploh ni prostora za kakšno melanholijo. Umetnik govori skoraj izključno le z veselimi živahnimi barvami in njegova govorica je prijetna.

Sedanja razstava obsega najnovejša dela, ki so nastala v letih 1960 in 1961 ter v prvih mesecih 1962. Umetnik, ki živi v Št. Jurju v Zilji, najraje išče motive za svoje umetnine v svoji neposredni okolici.

Za prihodnje mesece ima Galerija 61 predvideno še celo vrsto zanimivih razstav, prvi za Mahringerjem pa bo razstavljal mladi slovenski umetnik France Slana iz Ljubljane.

Od 4. do 15. maja:

„Jugoslovanski teden“ v Linzu

Ceprav Zgornja Avstrijska ne meji neposredno na Jugoslavijo, ima njeno deželno glavno mesto Linz že precej utrjene in tradicionalne stike z jugoslovansko in predvsem slovensko kulturo. Tako so v Linzu že gostovali Slovenski oktet, zbor Slovenske filharmonije, skupina solistov ljubljanske Opere, Antonio Janigro s svojimi Zagrebškimi solisti, dirigent Jakov Cipci je od leta 1952 gostoval v Linzu že petkrat, Bogo Leskovic trikrat, posamezne koncerte pa so imeli violinista Jelka Krek in Igor Ozim, pianistka Melita Lorkovič in pevci Nada Vidmar, Zdravko Kovač, Vladimir Ruždjak in drugi; pred nekaj leti pa so v linški Operi z velikim uspehom uprizorili Gotovčevu opero »Ero z onega sveta«.

Letos — v času od 4. do 15. maja — pa je Linz sploh v znamenju jugoslovanske kulture, in sicer prirerajo tamkajšnja Ljudska univerza, kulturni urad, Nova galerija in druge kulturne ustanove v okviru svojih vsakoletnih inozemskih tednov tokrat »Jugoslovanski teden«. Take tedne so doslej imeli Francozi, Skandinavci, Nizozemci in Britan-

ci, zamisel »Jugoslovanskega tedna« pa se je, kakor izjavljajo prireditelji, »rodila iz želje, da bi spoznali eno izmed naših sosed, predvsem pa, da bi našemu občinstvu predstavili slovansko državo«.

»Jugoslovanski teden« v Linzu se je začel zadnji petek s pozdravnima govoroma mestnega župana dr. Korefa in jugoslovanskega veleposlanika v Avstriji Iva Sarajčiča ob otvoritvi razstave »Sodobna jugoslovanska umetnost«, ki jo je pripravila ljubljanska Moderna galerija, ter gostovanjem beograjskega folklornega ansambla »Branko Krstanović« s programom jugoslovanskih plesov in pesmi. V torek je sledil reprezentativen večer jugoslovanske lirike. V soboto je na sporedu glasbeno-literarni večer, umetniški višek tedna pa bo gostovanje baletnega zbora in solistov zagrebškega Narodnega kazališta z Lhotkovim »Vragom na vasi«. Poleg tega so na sporedu tudi tri predavanja jugoslovanskih univerzitetnih profesorjev, za zaključek pa bo 15. maja nogometna tekma med OFK Beograd in domačim moštvom LASK.

korist, t. j., da je čisto potrebno privilegirano ravnanje z manjšino, da bi se zagotovila njena dejanska enakopravnost. V Evropi je to načelo po letu 1928 (razsodba mednarodnega sodišča v Haagu v zvezi z grškimi šolami v Albaniji, Publications of the Permanent Court of International Justice, Series A/B, no. 64, p. 7) vsaj v teoriji precej splošno sprejeto, a seveda docela tuje tistim, ki jih moti že sam obstoj narodne manjšine.

V zavodih za prosvetno pedagoško službo na narodnostno mešanih območjih so za dvojezične šole in šole z učnim jezikom narodnostne manjšine predvideni pripadniki ustrezne narodnostne manjšine kot svetovalci za opravljanje pedagoške službe (čl. 19). Tu gre seveda tudi za nadzorne funkcije. Novi zakon predvideva tudi tu v načelu pripadnike narodnostne manjšine kot svetovalce na mešanih področjih. Italijanski zakon o slovenskih šolah v čl. 6 zahteva za nadzornike slovenskih šol le, da znajo slovenščino, ne pa, da bi bili iz vrst slovenske narodne manjšine. Podobno tudi avstrijski zakon sicer določa posebno oblast za slovenski pouk, a ne določa, da bi vodja le-te moral biti Slovenec (čl. 6, par. 31 in 32).

(Se nadaljuje)

Materinski dan

Beseda materina,
ti moja draga domačija,
otroških sanj si melodija,
ti rodna zemlja plodovita,
zdravilna roža čudovita:
Slovenom v tebi zarja svita.

Milka Hartman

Za Podjuno elektrarne tudi v Rožu

Medtem ko „Avstrijske dravske elektrarne“ še zaključujejo gradbena dela na elektrarni v Kazazah in ko s tem v zvezi nastaja v Podjuni novo veliko jezero, je bila javnost pred nedavnim seznanjena z novim projektom elektrarn na Dravi. Z gradnjo elektrarn je to pot na vrsti Rož kar z dvema zaporednima elektrarnama, prvo v Rožku, z drugo pa na Bistrici v Rožu. „Dravske elektrarne Rožek — Bistrica“ kakor se projekt imenuje in za katerega priprave že dozorevajo, bo obsegal gradbena dela na 33 km dolžine Drave s 47 m višinske razlike. Tako po svojem obsegu in po stroških gradnje — govorijo o 1,44 milijarde šillingov — bo ta projekt večji, kot je bil projekt elektrarne v Kazazah.

Pri projektu „Dravske elektrarne Rožek — Bistrica“ gre v bistvu za projekt dveh enakih elektrarn s približno istim padcem Drave, z isto količino vode in zaradi tega tudi s približno enako zmogljivostjo. S pomočjo takega projekiranja bodo lahko za obe elektrarni izdelali enake turbine in enake generatorje, kar bo gradnjo seveda znatno pocenilo.

Elektrarna v Rožku ne bo neposredno na Dravi, kakor so to dosedanje elektrarne, temveč bo ostala na desni strani

2 generatorjema po 32,5 MW bo srednja vodna gladina Drave dvignjena za 23,7 m. S tem bo Drava narasla v dolžini 15 km takorekoč do Rožeka. Vasi Dragožice in Želuče bosta zavarovani s ca. 6 m visokim nasipom s skupno dolžino 3 km. Manjša zavarovanja okolice pred poplavo bodo potrebna pri Trebinji, šentjakovski Bistrici in pri Št. Ožbaltu. Na jezu pri Bistrici v Rožu bo — kakor v Kazazah — zgrajen tudi cestni most čez Dravo.

Z elektrarnama Rožek — Bistrica bo skupna zmogljivost dravskih elektrarn povečana za 672 milijonov kilovatov letno. Pokrajinsko pa bo lepši Rož ne le bogatejši za 2 novi zanimivosti in za prepotrben nadaljnji most čez Dravo, temveč bo postal z Gurami vred tudi za turizem — in to ne le za potujoči, temveč za turizem nočevanja in bivanja — bolj privlačen.

SPZ NAZNANJA

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“
v Bilčevsu
VABILO
na

Proslavo materinskega dneva

v nedeljo, dne 13. maja 1962 ob 1/2 3. uri
popoldan pri Miklavžu.

Vsi, zlasti pa naše matere, prisrčno vabljeno!

Drave. Od jezca zahodno od Rožeka bo na desni strani Drave vodil do elektrarne 3,4 km dolg kanal, po katerem bo tekla voda za pogon elektrarne. Da bodo z zavezitvijo pred poplavami obvarovani kraji Vudmat, Draganče in Na Dravi ter nekatera kmetijska zemljišča, bodo zgrajeni nasipi ca. 6 km skupne dolžine. Drugod pa bodo zemljišča zavarovali pred poplavo s črpalnimi napravami. Za rožeško elektrarno bo srednja vodna gladina Drave dvignjena za 14 m. Vsled tega nastalo jezero bo dolgo okoli 10 km. Elektrarna bo vsebovala 2 generatorja po 30 MW.

Z elektrarno na Bistrici v Rožu z

Št. Vid v Podjuni

Pri nas sta se v nedeljo, dne 29. aprila poročila avtomehanik Stanko Polzer, pd. Vazarjev, in trgovska pomočnica Anamarija Kežar, pd. Lekševa v Horcah. Oba mlada zakonca izvirata iz zavednih in že desetletja prosvetno navdahnjenih družin. Kakor njuni starši stojita tudi Stanko in Anamarija na braniku slovenske besede na Koroškem. Oba poznamo iz pevskega zbora „France Pasterk-Lenart“ kot vneta pevca, z odra prosvetnega društva „Danica“, pa kot vrla igralca.

Številnim čestitkam, ki sta jih bila mlada zakonca deležna ob svoji poroki, se sicer nekoliko zakasnelo, a zato tembolj iskreno pridružujemo tudi mi. Na mnoga leta v slogi in zadovoljstvu!

Veliki načrti Deželnega muzeja v Celovcu

Iz poročila, ki ga je na nedavni tiskovni konferenci podal ravnatelj Deželnega muzeja dvorni svetnik dr. Moro, je razvidno, da je delokrog te ustanove zelo obširen in pester. Poleg različnih stalnih muzealnih prikazov se bavi z izdajo znanstvenih publikacij in so tudi za prihodnje mesece napovedane številne nove izdaje. Medtem ko je za 80. letnico znanega arheologa prof. dr. Eggerja izšel prvi del njegovih „Zbranih spisov“ z razpravami o rimski antiki in zgodnjekrščanski dobi, so za letos napovedane med drugim še razprave „Koroške medalje“ (Günther Probst), „Koroški kamnoseki v gotski dobi“ (Franz Pagitz) ter nove izdaje vodiča po izkopaninah na Magdalenski gori in vodiča po Deželnem muzeju.

Ker Koroška odnosno Celovec trenutno še nima prostorov za Deželno galerijo, izpolnjuje tudi to nalogo Deželni muzej. Zadnji teden je bila v tem okviru razstava lesorezov Johanna Wankeja, včeraj pa so odprli grafično razstavo tako imenovane Kestner-Gesellschaft iz Hannovra pod naslovom „Črno in belo“. Za prihodnje tedne in mesece pa napoveduje Deželni muzej še naslednje razstave: „Osnutek in izvedba“, dunajski muzej bo prispeval razstavo „Ples pri tujih narodih“, dunajska akademija upodabljalnih umetnosti bo priredila v Celovcu razstavo risb in akvarelov pod naslovom „Avstrijski umetniki vidijo Italijo“, končno pa bosta dve razstavi posvečeni Koroški — „Ljudsko slikarstvo na Koroškem“ ter „Stara in nova koroška noša“.

katerega je pripravljenih 158 milijonov šillingov. S temi denarji bodo nadaljevali gradnjo na 17 državnih cestah. Med drugim je predvideno nadaljevanje gradbenih del na rožanski cesti med Zg. Borovljami in Št. Petrom in v mestu Borovlje, pri obvozu Pliberka ter med Pliberkom in Nončo vasjo, na železnokapelški cesti prehod skozi Velikovec, na dravograjski cesti pa podvoz pri Ledu. Za ta dela je pripravljenih skupno 5,7 milijona šillingov. Z novimi deli pa bodo pričeli na 13 mestih. Med drugimi so v načrtu navedeni obvoz Svetne vasi na rožanski cesti ter zboljšanje v predelu Suha — Labod, v predelu Galicija — Miklavčevo in v predelu Led — Drumlje. Za ta dela je pripravljenih 5,8 milijona šillingov. Če prištejemo k temu še nadaljnjih 5,8 milijona šillingov, ki so pripravljeni za nadaljevanje del pri dravskem mostu pri Galiciji in mostu čez Veliko Suho pri Podgorjah ter za pripravljala dela za obnovo mostu v Labodu (kaj bo z mostovi v Rožku in pod Humberkom?), potem bodo iz letošnjega proračuna za zboljšanje državnih cest na južnem Koroškem uporabili le okroglo 17 milijonov šillingov, kar predstavlja komaj pičlih 11 % v ta namen za Koroško določenih sredstev.

Tako razmerje nikakor ne zadovoljuje. Pri merjavje namreč kažejo na našem ozemlju

projekte, ki so samo zaradi imena vnešeni v načrt. Kaj bo n. pr. napravljenega z 800.000 šil. na 7 km dolgi razsvetljeni cesti med Galicijo in Miklavčevim? In kako dolgo bodo na prepotrebno sanacijo čakale zgoraj navedene ceste?

Resnica o stanju južnokoroških cest je še vedno zelo porazna. Njihovo stanje je še vedno najboljši dokaz zapostavljenosti naših krajev in njihovega prebivalstva. Ceste so produkt doprinosov družbe in vsakega njenega člana posebej, kajti gradi in vzdržuje jih ljudstvo s svojimi davki. Vladni činitelji imajo le dolžnost, da razpoložljiva sredstva pravično delijo. To dolžnost pa — kakor vidimo — ne izpolnjujejo tako, da bi bilo to v skladu z našimi doprinosi za gradnjo in zboljšanje cest.

Iz tega gledišča mi dosedanje in načrtovane gradnje cest na južnem Koroškem ne moremo imenovati kot dokaz posebne skrbni merodajnih činiteljev za naše prebivalstvo in gospodarstvo. „Naš tehnik“ je sicer drugega mnenja in poje slavo domnevnim zaslugam namestnika deželnega glavarja ing. Truppeja, ki je referent za gradnjo cest pri deželni vladi. Toda to je njegova stvar. Če misli s tem svoje bralce pripravljeni že na prihodnje državnozbornske volitve, potem mu lahko pove- mo, da na tako okorno in publo hvalo naše ljudstvo nič ne da in da ji tudi ne nasede.

Pred 18 leti

Črni dan na Mačah, v Svečah in na Bistrici

Pred 18 leti, dne 6. maja 1944, je bil lep pomladni dan. Toda za antifašistično in narodnoosvobodilno razpoloženo prebivalstvo bistriške občine se je ta dan končal krvavo s 3 smrtnimi žrtvami in 20 aretiranimi, ki so bili vrženi v gestapovske zapore in koncentracijska taborišča, kjer sta 2 od njih umrla.

Kaj se je ta dan tod okoli dogajalo? Prelistajmo in preberimo strani krajevne kronike:

Tiste čase je antifašistični in partizanski odpor proti nacističnemu terorju in njegovim priganjam po Rožu rasel iz dneva v dan. Posebno aktivni v tem odporu so bili bistriški delavci ter mačenski in sveški kmetje. »Center« odpora po Rožu in Gurah je bil na Mačah. Odtod se je odpor širil tudi na Celovec. Gestapo je bila v velikih skrbih in strahu. Trdovratno je z vsemi sredstvi iskala »zveze«, dokler ni v Evi Posch — Mimiji, kurirki celovškega protifašističnega pokreta, našla osebo, ki je izdala svoje zveze z Bistrico in Mačami.

Dne 6. maja 1944 se je v spremstvu Mimije odpravil gestapovec Rath na Bistrico v Rožu in se zglasil pri sekretarju krajevnega odbora OF, Alešu Einspielerju, kjer se je izdal za partizanskega kurirja, ki ima pošto za center na Mačah. Einspieler mu je spričo navzočnosti Mimije verjel in se je z njima takoj odpravil na Mače, k Bovčarju, od koder je šla veza v center. Ob njihovem prihodu k Bovčarju se je izkazalo, da so partizani v bližini. Ratha je postalo strah in hotel je čim prej priti na Bistrico.

Na poti na Bistrico pri križu v bližini francoskega spomenika je Rath zahrbtno ustrelil Einspielerja, ko se je le-ta legitimiral pred vojaško stražo Francem Jelenom. Nekaj sto metrov zatem je zagledal pri Pašebnjaku Florija Križnarja — Bovčarjevega, ko je nakladal seno. Poklical ga je k sebi in medtem pričel nanj streljati. Z več strelji ga je težko ranil in Florij je obležal, Rath pa ga je pričel z nogami divje suvati.

Priševši na Bistrico je Rath alarmiral pripravljene oddelke policije in se z njimi preoblečen v svojo gestapovsko uniformo podal nazaj k Bovčarju, kjer je pustil družino divje pretepati in odgnati v gestapovske zapore v Celovec in od tod naprej v Dachau in Ravensbrück. Da bi zadostil svoji nasladi, se je vrnil na Bistrico skupno z načelnikom orožniške postaje Turkom podal še v Sveče in tam poiskal Valentina Švarca ter ga ustrelil in mučil na pragu njegove hiše.

Švarc in Križnar sta bila težko ranjena in sta kmalu navrh umrla v celovski bolnišnici. Einspielerja, ki je bil na licu mesta mrtev, so na ukaz nacističnega župana Marinitscha brez krste zagrebli izven sveškega pokopališča. Svojci vseh treh in za njimi še številni znanci so bili aretirani in vrženi v gestapovske zapore in koncentracijska taborišča. Leta 1945 so domačini vse tri prekopali na pokopališče v Svečah in leta 1948 njim ter 6 partizanom postavili dostojen spomenik.

Preteklo nedeljo, na osemnajstletnico krvavih dogodkov, pa so se v Svečah zbrali svojci padlih in nekateri sodelavci iz tiste dobe k spominskemu srečanju. Ob tej priložnosti so na lepo urejeno grobišče položili pomladanskih rož kot znak hvalečnosti za doprinešene žrtve padlih in kot znak zvestobe idealom, ki so jih v borbi proti fašizmu pred 18 leti družili.

POTUJOČI KINO SPZ PRICDVAJA

zanimivi in privlačni mladinski film

TI LOVIS

v Pliberku v nedeljo, dne 13. maja ob 10. uri v kinu Kraut

v Št. Primožu v soboto, dne 19. maja ob 20. uri pri Voglu

v Globasnici v nedeljo, dne 20. maja ob 14.30 uri pri Šoštarju

v Št. Lipšu v nedeljo, dne 20. maja ob 20. uri pri Škorjancu v Banji vasi

Film je dostopen tudi za otroke pod 14. letom.

KOLEDAR

Petek, 11. maj: Frančišek
Sobota, 12. maj: Pankracij
Nedelja, 13. maj: Servacij
Ponedeljek, 14. maj: Bonifacij
Torek, 15. maj: Zofija
Sreda, 16. maj: Janez
Četrtek, 17. maj: Bruno

TUDI LETOS:

Skrb za naše ceste ne zadovoljuje

V sodobnem gospodarskem in družbenem življenju so ceste iz leta v leto večjega pomena. Tovorni promet po kopnem, ki je bil še pred par desetletji izključna domena železnice, prehaja vedno bolj na ceste. Isto lahko ugotovimo za osebni promet, zlasti v predelih, kjer vedno močnejše pulzira turizem. Življenje se odvijja na cesti — bi lahko rekli — in napredek meri današnji čas po urejenosti cestnega omrežja. Zato je gradnja cest vsepovsod eden najbolj osrednjih družbenih problemov. V zadnjih 15 letih so države širom Evrope dale težke milijarde svojega denarja za zboljšanje cestnega omrežja, še težje milijarde pa bodo morale odšteti, preden bo ureditev cest v skladu s pogoji tempa in varnosti na njih.

Tako je povsod in nič drugače ni pri nas. Tudi na Koroškem ležijo v cestah težki milijoni povojnih šillingov, ki jih je bilo treba šteti za razširitev, zboljšanje in utrditve cestnih tras in mostov, za asfaltiranje ter za preglednost in varnost ovinkov. Po zadnjih poročilih so tovrstna dela v preteklem petletju samo na državnih cestah stala 717 milijonov šillingov. V sklop gradenj, ki so bile s tem denarjem opravljene, spadajo tudi gradnje na južnokoroških cestah, tako na rožanski, železnokapelški in dravograjski državni cesti ter na državnih cestah Dobrla vas — Labod in Št. Vid — Velikovec. Na teh cestah se je v zadnjih letih res marsikaj spremenilo na boljše, bi pa lahko našli tudi zelo veliko primerov, kjer se je denar naravnost zapravil brez vsakega resnega premišljanja. Kaj bo od ceste zahtevala bodočnost. Zato mnogo adaptiranih cest že sedaj ne odgovarja več nastalim pogojem v cestnem prometu.

Manj razveseljivo so potekala gradbena dela na deželnih cestah, da omenimo le naslednje naravnost škandalozne primere:

- kotmirška cesta med Čahorčami nad Kotmaro vasjo in Zopračami nad Vrbo;
- hodiška cesta med Hodiškim jezerom in Škofičami ter Logo vasjo in Zopračami ter v Hodišah samih;
- cesta ob južni obali Vrbskega jezera zlasti med Celovcem in Ribnico;
- cesta v Medgorje, bajdiška cesta od Borovlj do Sel in cesta v Slovenji Plajberk;
- klopinska, zablaska in mobilška cesta ter cestno omrežje okoli Pliberka in Velikovca.

Na teh cestah se je vsa dolga leta le malo zgodilo v prid njihovega zboljšanja, čeprav zaradi pomanjkanja železnice po njih prevažajo najtežje tovore in čeprav niso zaradi tega in za razvoj koroškega turizma nič manj pomembne kot številne državne ceste.

Tako gledano je podoba našega cestnega omrežja še dokaj klavarna. Prizadevnost merodajnih krogov za njegovo zboljšanje je bila mnogokrat zelo enostranska in pokazana na napačnem mestu.

Pred kratkim je bil objavljen načrt gradenj na državnih cestah Koroške v letu 1962, za

DESET OVIR DO LUNE

Po osvojitvi zemeljskega orbita je na vrsti naslednja etapa — pot na Luno

V glavnem je do poleta na Luno treba rešiti deset problemov, od katerih je eden hujši od drugega. Nihče med znanstveniki pa ne dvomi, da bodo te probleme rešili in da bo človek Luno dosegel. Seznanimo se torej z desetimi ovirami, ki so še pred človekom, da bo lahko pristal na Luni.

● PRVIČ: Velikost in oblika rakete

Na prvem mestu je gotovo problem konstrukcije rakete; njena velikost in oblika sta še neznani. Po mnenju strokovnjakov bi se oblika te rakete morala razlikovati od dosedanjih. V njeni konici naj bi bila kabina za tri člane posadke, za rezervo hrane, vode, kisika in podobno. Velikost rakete bi morala biti torej vsaj še enkrat večja od dosedanje največje rakete.

Dokončni odgovor na to vprašanje je še neznan, ker je bistveno to, če bo posadka podvržena škodljivim vplivom, kot je n. pr. pojačeno breztežno stanje itd., ker bi vsakakor akcijo zavrla. Po nekkih zamislih bi morala raketa tehtati 50 do 75 ton. Pri tem pa gre samo za zadnjo stopnjo rakete, ker bi raketa za izstrelitev samo bila precej močnejša.

● DRUGIČ: Non stop ali sestanki

V glavnem zdaj živahno razpravljajo, če naj bi polet trajal brez vmesnih ustavljanj,

Mali leksikon

Kakšna je kemijska sestava notranjosti naše Zemlje?

Od sto kemijskih elementov jih je v zemeljski skorji samo devet: kisik, silicij, aluminij, železo, kalcij, natrij, magnezij, kalij in vodik. Čim globlje pa gremo, tem hitreje se sestava spreminja. V gornji plasti — stratosferi (do 4000 m globine) prevladujejo rudnine kalcit, dolomit in plemog. Na področju metamorfizma pod njo, je mnogo kvarcita in sljude, še globlje, do 40 km, se razprostira tako imenovana granitna geosfera sestavljena večji del iz silicija in aluminija. Še globlje, do 80 km, leži bazaltna geosfera, sestavljena večidel iz magnezija kot podlage vseh kontinentov. Še globlje do 120 km se razprostira eklogitna geosfera, v kateri prevladujejo težke kovine: železo, nikelj, krom, gvanidij in platina. Do 2900 km globoko se nikelj, krom, gvanidij in platina geosfera, v kateri je odstotek težkih kovin še večji, polje pa sledi tekoče jedro, v katerem prevladuje železo.

*

Kateri antični filozof je zahteval, naj bi samo z dovoljenjem oblasti smeli roditi otroke?

Znani grški filozof Platon (427—347 pred našim štetjem) je v svojem delu „Država“, v katerem je pojasnil v bistvu konservativni nauk, naperjen proti antični grški filozofiji, zagovarjal mnenje, da bi morala biti zakonska zveza čuvarev države (vojščakov in voditeljev) skupna, to se pravi, da bi morali imeti skupne žene in otroke. Zakonsko zvezo in ploditev otrok naj bi organizirali načrtno, tako da bi dobili najboljše zarode. Za vsako zaplodičev otroka bi bilo potrebno dovoljenje oblasti. Žene bi smele roditi od 20. do 40. leta, moški pa bi imeli pravice biti očetje od 30. do 55. leta.

Ivo Andrić

7

Travniška kronika

Po tudi drugače je Daville čutil, da je pozabljen in prepuščen samemu sebi. Vsa sredstva za delo in boj, ki so mu jih obljubili pred odhodom v Bosno ali jih je terjkal kasneje, so bila prepričala ali sploh niso prišla. Bil je brez uradnikov in sodelavcev in je moral sam pisati, prepisovati in opravljati vsa pisarniška dela. Ni znal jezika ne poznal dežele in razmer, zato mu ni ostalo drugo, kot da je Davno vzel v službo za tolmača konzulata. Vezir mu je velikodušno prepustil svojega zdravnika. Davna je pa bil navdušen, da more stopiti v francosko službo. Daville ga je najel z velikim nezaupanjem in prikrito odvratnostjo, odločen, da mu zaupa le take stvari, za katere sme vedeti tudi vezir. Toda sprevidel je, kako mu je ta možak potreben in resnično koristen. Davnu se je takoj posrečilo, da je najel dva zanesljiva kavaza,* nekega Albanca in nekega Hercegovca, vzel je v svoje vaje služabnike in sploh zamenjal konzula v mnogih drobnih, neprijetnih

ali bi bil ugodnejši sistem »randevujev«, ki ima čedalje več pristašev, obstaja pa v tem, da bi rakete pošiljali ločeno v vseirije, pa bi se zgoraj nekje spajale in nadaljevale polet. Ta sistem je bolj praktičen, ker ne bi zahteval tako velike rakete kot prvi.

● TRETJIČ: Raketa za izstrelitev

Po prvotnih zamislih strokovnjakov bi morala biti bazna raketa tipa »Nova«, ki je osemkrat močnejša od Saturna.

Ker pa postaja sistem »randevujev« čedalje bolj privlačen, menijo, da bazna raketa ne potrebuje toliko moči, saj bi imela samo dva od štirih delov, ki bi jih vsakega posebej izstrelili v orbit.

Za zdaj že delajo poskuse z raketo, ki uporablja za gorivo herozin in kisik. Znanstveniki pa se nadejajo, da bodo kmalu uspeli izkoristiti za rakete atomsko energijo, kar bi nedvomno olajšalo ves problem.

● ČETRTIČ: Izbiira cilja

Uspeh tega podviga je odvisen tudi od mesta, kjer naj bi raketa na Luni pristala. Globok prah, ki leži v kraterjih na Luni, bi lahko raketo pogoltnil.

● PETIČ: Spuščanje

Samo spuščanje na Luno bi zahtevalo nadalje skrajno usposobljenost posadke. Ker na Luni ni zraka, ne bo mogoče uporabljati niti kril niti padala. Najhujše od vsega pa je to, da je edino mesto, kjer bi se lahko vadili v tem — Luna sama. Zato bo treba najprej pošiljati rakete brez ljudi. Raketa se bo morala spustiti na zadnji del, kar je precej bolj varno za posadko, ki je na prednjem delu.

Če bi se stajal arktični led ...

Po poročilih TASS pripravljajo v Sovjetski zvezi splošne načrte za spreminjanje naravnih razmer na posameznih področjih, zaradi česar bi nastale spremembe v vsej deželi med Baltičkim morjem in Vladivostokom. Podrobnosti o teh načrtih je nakazal akademik Gerasimov. Dejal je, da proučujejo možnosti za preusmeritev severnih rečnih voda v bazen Volge, s čimer bi umetno uravnavali med drugim tudi spremenljivo gladino Kaspijskega morja.

Razen tega snujejo načrte za namakanje in izsuševanje srednjeazijskih področij, za pridobitev rodovitne zemlje v zahodnosibirski nižini, za splošno regulacijo porečja Amurja na Daljnem vzhodu, za spreminjanje temperature v vzhodni Sibiriji ipd. Od uresničenja teh načrtov bi imelo sovjetsko gospodarstvo velike koristi, pravi Gerasimov.

Preusmeritev voda Pečore in Vičegde v Povolžje bi omogočila proizvodnjo nadaljnjih 12 milijard kilovatnih ur, in sicer brez postavljanja novih generatorjev, hkrati pa bi lahko namakali 12 do 16 milijonov hektarjev zemlje ob Volgi in uravnavali gladino Kaspijskega morja.

O ledenem oklepu, ki pokriva Severno ledeno morje, je dejal Gerasimov, da proučujejo možnosti za tajanje ledu s sodobnimi tehničnimi sredstvi. Če bi se ta ledena odeja stajala — pravi Gerasimov — se bržkone ne bi mogla več oblikovati, posledice pa bi se poznale ne le na arktičnem področju, temveč tudi v drugih delih Sovjetske zveze in morda še drugod po svetu, vendar tega za zdaj ni mogoče določeneje predvidevati.

opravkih. Delala sta vsak dan skupaj, pa ga je konzul opazoval in čedalje bolj spoznaval.

Davna je od rane mladosti živel na Vzhodu in se navzel mnogih lastnosti in običajev Levantincev. Levantincev je pa človek brez iluzij in tankovestnosti, brez svojega lika, kar pomeni, da nosi mnogo naličnic, prisiljen, da glumi zdaj ponižnost zdaj hrabrost, zdaj potrnost zdaj navdušenje. Kajti vse to so zanj le nujna sredstva v življenjskem boju, ki je na Levantu težji in zapletenejši kot v katerem koli drugem kraju sveta. Tujec, vržen v neenaki in težki boj, ves utone v njem in zgubi svojo pravo osebnost. Preživi svoja leta na Vzhodu, toda spozna ga le nepopolnoma in enostransko: samo s stališča koristi in škode v boju, na katerega je obsojen. Ti tujci, kateri kot Davna ostanejo na Vzhodu, največkrat povzamejo od Turkov le neplemenite poteze njihovih značajev in so nesposobni, da bi opazili in si prisvojili vsaj eno od njihovih dobrin, višjih lastnosti in navad.

Davna, o katerem bo še priložnost, da spregovorimo, je bil v marsičem tak človek. V mladosti je bil sladostrastnik in stik s Turki ga v tej zadevi ni naučil nič dobrega. In kadar življenje čutov odvihra in ugasne, postanejo ljudje te vrste mračni, trpki in nadležni sebi in drugim. Brezmejno pokoren in do podlosti petolizen pred silo, oblastjo in bogastvom, je bil predrzen, krut in neusmiljen do vsega, kar je slabo, revno in nepopolno.

Vendar je pa bilo nekaj, kar je Davno reševalo in dvigalo nad vse to. Imel je sina, lepega, pametnega fanta in vneto je skrbel za njegovo zdravje in vzgojo. Vse je storil zanj in vse je bil pripravljen storiti. To močno čustvo očetovske ljubezni ga je počasi ozdravljalo njegovih napak, ga zlahčilo in počlovečevalo. In čim bolj je deček rasel, toliko čisteje je postajalo Davno življenje. Vselej,

● OSMIČ: Prihod na Zemljo

Čeprav brez kril, se mora kapsula spustiti na določeno mesto, skratka usposobljena mora biti za spust na kopnem in na vodi.

● DEVETIČ: Nepredvideno

Drobni meteorji, ki nenehno drvijo po vesolju, bi lahko poškodovali stene kapsule, zato predvidevajo zaščitne stene. Prav tako je treba še proučiti zaščito proti občasnemu pojačanju sončne radiacije.

● DESETIČ: Načrti in poskusi

Pošiljanje ljudi na Luno mora omogočiti pravcati niz načrtov in poskusov. Najprej bodo morali poslati rakete brez ljudi, potem rakete z ljudmi, ki bodo leteli okrog Zemlje nekaj tednov, da se navadijo, potem obletavanje Lune z ljudmi v raketi in konec koncev samo spuščanje na Luno.

Vse to so nepojmljivi problemi za navadne ljudi, toda znanstveniki trdijo, da jih bodo lahko rešili do leta 1967 ali leta 1968.

Diamanti iz globine 160 km?

Za nastanek naravnega diamanta je potrebna temperatura vsaj 1600 stopinj ob izredno visokem pritisku

Polem ko je fizikom uspelo umetno pridobiti industrijsko uporabne diamante, so začeli te sintetične proizvode primerjati z naravnimi, da bi si ob razlikah izoblikovali kar najverjetnejšo predstavo o razmerah, v kakršnih nastajajo naravni diamanti. V tej zvezi so se zanimali tudi za tiste, ki so jih našli v meteoritih. Doslej so jih odkrili skupno le 50 karatov (v Sibiriji in v Hudičevih soteski, ZDA); »vesoljski« diamanti se zelo razlikujejo od zemeljskih, saj imajo njihovi kristali komaj stotinko milimetra pre-

mera, tisti na zemlji pa skoraj vedno vsaj dve stotinki.

Zadnja leta so dodobra proučili nastanek vseh vrst diamantov, umetno pa so jih pridobili le zelo drobne rjave, črne, temnozeleno ali sicer spačene, torej za nakit neuporabne. V laboratorijih so med poskusi spoznali, kaj vse je potrebno, da nastane velik in prozoren diamant, kakršne ustvarja narava. Po mnenju profesorjev Wentorfa in Bovenkerka je potrebna za rast velikih kristalov ogljikova raztopina, procesi so precej zapleteni, čeprav se načeloma ne razlikujejo od kristalizacije drugih raztopin.

Za kristalizacijo diamantov je potrebna sorazmerno visoka temperatura vsaj 1600 stopinj, medtem ko so jih sintetično pridobivali pri nekoliko nižjih temperaturah, zato pa so tudi pridobili samo pobarvane. Če temperatura naglo narašča, nastane namesto enega velikega cela vrsta majhnih, torej manj dragocenih diamantnih kristalov. Teh pa mora biti kar najmanj, če naj zraste večji diamant. Še pritisk: 60.000, 80.000 in več atmosfer.

Po tem sodijo, da nastajajo dragoceni diamanti v velikih globinah (160 in več kilometrov v notranjosti zemlje), kjer sta pritisk in temperatura dovolj visoka. Ugotovili so, da diamanti niso kristalizirali v lavi, ki je zalila južnoafriška ognjeniška žrela; očitno jih je lava prinesla iz zemeljske notranjosti. Prof. Wentorf domneva, da so ti diamanti kristalizirali v železni raztopini s primesjo niklja globoko v zemlji. Ker so bili lažji od raztopine, so splavali na vrh, od koder so hkrati z ognjeniško lavo privreli na površje v Južni Afriki.

kadar je storil ljudem dobro delo ali opustil slabo, je to naredil v praznoverni misli, »da se bo malemu povrnilo«. Kakor se v življenju velikokrat zgodi, je zablodeli in sprijeni oče žele, da mu sin postane človek, ki bo živel pravično in pošteno. In ničesar ni bilo, česar bi ne storil ali žrtvoval za uresničenje svoje želje.

Ta otrok brez matere je užival vso skrb in nego, ki jo je otroku mogoče dati; rasel je ob očetu kot mlado drevesce, privezano ob suh, toda trden kol. Fantek je bil lep, imel je omiljene in oplemenitene očetove poteze, bil je duševno in telesno zdrav in ni kazal ne slabih nagnjenj ne težke dedne obremenjenosti.

Davna je v sebi gojila skrito željo, svoj najvišji cilj: naj njegov otrok ne postane hlapec vsakomur na Levantu,* kot je bil sam, marveč naj bi šel na šolanje v Francijo, potem pa stopil v francosko službo.

To je bil glavni vzrok Davnove marljivosti in zveste službe konzulatu in glavni temelj zaupanja v njegovo resnično in trajno vdanost.

Tudi z denarjem je novi konzul imel skrb in težave. Pošiljanje denarja je bilo počasno in neredno, izguba pri pribitku nepredvidena in občutna. Odobreni krediti so prihajali pozno, tisti ki jih je prosil za nove potrebe, so bili odbiti. Namesto tega so prihajale neumljive in ostre odredbe ravnateljstva računovodstva in pa nesmiselne okrožnice, ki so se osamljenemu in zapuščenemu Davillu zdale pravo norčevanje. V nekem pismu je bilo strogo zabijano, da mora konzul omejiti shajanje s tujimi konzuli, k sprejemom tujih ambasadorjev in poslanikov pa lahko hodi samo takrat, kadar mu bo njegov ambasador ali poslanik to naročil. Drugo pismo je predpisovalo, kako

* Kavaz — oborožen stražnik (spremljevalec) tujih konzulov v Turčiji.

* Levant — bližnji Vzhod; dežele ob Sredozemskem morju.

Recepti za jajčna jedila

Spomladanski meseci so v naši prehrani doba, ko je na trgu jajc največ, ko so najbolj sveža in tudi najcenejša. Objavljamo nekaj receptov, ki zahtevajo največ le po tri jajca in zato za naše razmere niso predragi niti ne terjajo preveč dela. Danes smo izbrali recepte za namaze, prihodnjič pa vam bomo posredovali z recepti za tople jajčne jedi.

KRUHKI IN PREDJEDI

1. Jajčni namaz s paradižnikom. Potrebujemo 75 g surovega masla ali margarine, 250 g svežih ali škatico vkuhanih paradižnikov, 3 trdo kuhana jajca, kake pol žličke gorčice, 3 žlice smetane ali jogurta, nekoliko soli.

Maslo mešamo, da se peni in polagoma dodajamo paradižnikovo mezgo, stlačene rumenjake, smetano in začimbe. Pri svežih paradižnikih naj najprej sok oteče, preden jih stlačimo skozi sito. Naposled primešamo še zelo drobno sesekljane beljake.

2. Namaz z zeleno in jajcem. — Potrebujemo 3 v trdo kuhana jajca, kuhano korenino zelene, nekako 65 gr majoneze, pol žlice gorčice, sol.

Za okras: kisle kumarice in sardelne filete. Prav drobno sesekljamo mehko kuhano in ohlajeno zeleno in jajčne beljake. Stlačene rumenjake zmešamo z majonezo in gorčico ter osolimo. Temu dobro primešamo tisto, kar smo najprej sesekljali, in namažemo kruhke, a ne pretanko. Okrasimo s kumaricami in sardelnimi fileti.

3. Namaz s kuhanim mesom. Potrebujemo 250 g kuhanega mesa, 2—3 trdo kuhana jajca, namočen slanik, 100 g surovega masla ali margarine ali nekaj žlic majoneze.

Meso, jajca in slanik, ki smo mu odstranili kosti, zmeljemo s strojčkom. To vmešamo s surovim maslom ali majonezo, da laže namažemo.

4. Slanikov namaz. — Potrebujemo 2 namočena slanika, 2 do 3 trdo kuhana jajca, 150 do 200 gramov prekajene slanine ter namočeno in ožeto žemljo.

Slanikoma, ki smo jima odstranili kosti, slečemo še kožo ter vse dodatke zmeljemo s strojčkom, nazadnje ožeto žemljo. Dobro premešamo in namažemo koščke belega in črnega kruha. Okrasimo s kumaricami ali redkvicami in rezinami.

5. Kruhki, obloženi z jajci. S 3 trdo kuhanimi jajci lahko obložimo 23 kruhkov. V ta namen razrežemo štruko za sendviče v ne pretanke rezine, ki jih namažemo s penasto vmešanim surovim maslom ali margarino. Maslu lahko damo poljuben okus, če mu primazemo drobno sesekljane sardelne ali malo gorčice ali nekoliko paradižnikove mezge ali zelo drobno nariban sir. Tako pripravljene kruhke lahko različno obložimo:

— na kruhke položimo venček iz rezin rdeče redkvice, v sredino pa jajčno rezino;

— na kruhek položimo paradižnikovo rezino ali dve, če je paradižnik majhen, nanjo pa jajčno rezino;

— kruhek obložimo s tanko rezino gnjati, okrog nje pa v obliki rozete tanke rezine kislj kumaric, razrezane podolgem in razpolovljene, na to jajčno rezino in nanjo košček kumarice ali kislo gobico;

— v maslo ali margarino, pripravljeno za namaz, vmešamo prav drobno sesekljano zgodnjo zelenjavo (korenček, kolerabico i. pd.), namažemo s tem kruhek, položimo nanj jajčno rezino, okrog nje pa lističe vitice ali vodne kreše ali motovile;

— ko razrežemo jajca, ostaneta ob obeh koncih po dve rezini brez rumenjaka; te rezine prav dobro sesekljamo, zmešamo s sesekljano gnjato in primešamo malo majoneze ali kisle smetane z gorčico; tako dobimo namaz za še dva kruhka, ki ju okrasimo z navzkriž položenima kumaričnima rezinama.

6. Jajce z zeleno. — Potrebujemo 6 rezin v kisu in olju marinirane kuhane zelene, 3 trdo kuhana jajca, sesekljano peso in kisle kumarice.

Pri pripravljanju položimo na zelenino rezino po pol jajca, ki ga obložimo z venčkom sesekljane pese ali kumaric. Tako dobimo rdeče in tri zeleno obložena jajca.

7. Zelena jajčna omaka k mrzlemu mesu. Potrebujemo 3 trdo kuhana jajca, 3 žlice mleka, sol, žličko gorčice, žlico olja, 3 žlice različne sesekljane zelenjave.

Prav dobro zmešamo rumenjake in jih vmešamo z mlekom in oljem. Začnimo z gorčico, soljo in zelenjavo in primešamo sesekljane beljake.

8. Mrzla nadeta jajca. V ta namen lahko uporabimo različno sestavljene nadeve:

— 3 rumenjake, 3 žlice kisle smetane, 3 žlice sesekljane gnjati;

— 3 rumenjake, 2 žlici majoneze, 3 žlice drobno nastrgane kuhane ribe, ščepec paprike in malo nastrgane limonine lupine;

— 3 rumenjake, 3 žlice sesekljanih dušenih gob, 2 žlici majoneze in malo sesekljane peteršilja.

Rumenjake previdno izluščimo iz razpolovljenih trdo kuhanih jajc. Nadeje jajčne polovice ponudimo na zeleni ali krompirjevi solati.

Neprijetne sončne pege

Nekateri ljudje so zaradi sončnih peg, ki krasijo njihov obraz in kožo tudi drugod po telesu, predvsem na rokah, vratu in ramenih, zelo nesrečni, drugi pa tudi s sončnimi pegami prav srečno živijo. Tistim, katerim so sončne pege v nesrečo, je treba povedati, da radikalnega sredstva, s katerim bi sončne pege enkrat za vselej pregnali, še ne poznamo. Sončne pege nastanejo zaradi neenakomernega pigmentiranja kože, to se pravi, da koža ne proizvaja na vsej svoji površini enakomerno količino barvila, temveč le v obliki večjih ali manjših pik. Seveda nastajajo sončne pege predvsem takrat, kadar se prefrirano sončimo in s tem izzivamo kožo k pospešenemu proizvodnji kožnega pigmenta.

Sončne pege odpravljamo z različnimi sredstvi — naravnimi in umetnimi. Med naravnimi so najbolj znane limonina kislina, pa tudi na polaganje svežih kumaric nekateri prišegajo. Razen tega pa imamo seveda kopico umetnih sredstev, ki vsa v glavnem temeljijo na „beljenju“. Seveda pa ni zelo pametno s katerimkoli sredstvi beliti kožo že poleti, kajti beljena koža je toliko bolj občutljiva za svetlobo in zato še bolj neredno proizvaja pigment. Kožo si belimo najbolj jeseni, ko je glavna sončna pripeka že mimo, spomladi pa uporabljamo raje katerega od preparatov za varovanje kože, predvsem takšne, ki filtrirajo sončne žarke in nam pomagajo, da sončne pege ali sploh ne nastanejo ali pa le v razmeroma majhnem obsegu. Posebno je treba paziti pri sončenju, da se izpostavimo sončnim žarkom polagoma in s tem damo možnost koži, da vsa porjavi, pri čemer po tem sončnih peg skoro ne bomo opazili.

Od kipečega vina so se po malem vsi razgreli. Davna, črteč travniške Jude, je nataknen prevajal njihove izjave in jih komaj dohajal, ker je zdaj vsak hotel nekaj povedati konzulu. Govorili so tudi špansko, pri čemer so se ženskam nenadoma razvezali jeziki. Daville se je potrudil, da bi se spomnil tistih nekaj slo španskih besed, ki se jih je nekoč naučil kot vojak v Španiji. Potem so začeli mladi tudi popevati. Bilo je mučno, ker nihče ni znal nobene francoske pesmi, turških pa niso hoteli peti. Nazadnje je Mazalta, Bencionova snaha, zapela neko špansko romanco vsa zasopla od razburjenja in prezgodnje debelosti. Njena tašča, pristrčna, živahna ženska, se je tako razigrala, da je ploskala z dlanjo ob dlan, se pozibavala z gornjim životom in si popravljala z zlatom vezeno kapo, ki ji je zaradi šampanjca neovomer drsela po strani.

Nedolžno veselje te dobrodušne in preproste družine je bilo vse, kar se je v Travniku moglo najti za proslavo največjega vladarja sveta; konzula je to ganilo in užalostilo.

Daville se tega najraje ni spomnil. In ko je po službeni dolžnosti poročal ministrstvu, kako je v Travniku potekel prvi cesarjev rojstni dan, je sramežljivo in nalašč nejasno zapisal, da je bil veliki dan praznovan tako „kot ustreza posebnim razmeram in običajem te dežele“. Zdaj pa, ko je bral zapoznani in neumestni dopis o plesu, orkestru in dekoracijah, ga je spet prevzela zadrega in žalost. Najraje bi se bil smejal in jokati.

Ena od večjih težav je bila skrb za oficirje in vojake, ki so iz Dalmacije skozi Bosno potovali v Carigrad.

Med turško vlado in francoskim poslanikom v Carigradu je bil sklenjen sporazum, po katerem je morala francoska vojaška uprava odstopiti Turkom določeno šte-

NASVETI

■ Če se tudi iz očiščenega štedilnika kadi, zažgemo v kurišču najprej velik časopis. Ko bo le-ta zgorel in ogrel dimnik, se ne bo več kadilo.

■ Na noge pohištva, ki stoje na parketu ali na drugih občutljivih tleh, prilepimo debelo volno tkanino ali klobučevino. Tako bomo pohištvo prav lahko premikali in se nam tudi ne bo odrgnilo.

■ V novo emajlirano posodo nalijemo do roba mrzle vode, dodamo pest soli in nekaj žlic kisa. Vse to naj vre pol ure, nakar posodo z vodo vred polagoma ohladimo. V slani vodi prekuhamo tudi stekleno posodo, da je odpornejša.

■ Če drva ali premog v peči nikakor nočeta zagoreti, ju posipajte s pestjo soli, da se bo ogenj hitreje razgorel.

Terasa ob hiši

Ob sodobno urejenem vrtu je terasa zelo zaželena, ker lepo povezuje stanovanje z vrtom in nam pomaga izkoristiti vsak sončni žarek za bivanje na prostem. Pri nas, v zmerno toplem podnebju, je zelo važno, da je terasa na najbolj zavetnem in prisojnem kotu ob hiši. Že pozimi je včasih tako prijetno vreme, da bi lahko posedeli na prostem, če ne bi bilo nadležnega vetra. Pred tem se zavarujemo s stekleno ali polivinilasto steno, ki jo pozneje lahko odstranimo.

V bregovitem svetu teraso obdamo z nizko škarko ali suhozidom, ki ga obsadimo s pritličnimi trajnicami ali vzpenjalkami. Če je terasa z vrtom v isti višini, jo zaključimo z nizkim zidom, na katerem lahko poleti tudi posedimo. Terasa pa lahko v isti višini

prehaja v lepo negovano trato ali nasad trajnic, vrtnic in drugih rastlin.

Poleti pogosto dežuje, zato je posebno važno, da je terasa prekrita s streho. To streho običajno podpira stebel, ki ga obsadimo z lepo vzpenjalko. Pri starejših hišah se lahko zavarujemo pred dežjem in tudi pred prehudo sončno pripeko s platneno streho, sončnikom ali pergolo, prekrito z vzpenjalkami.

Marsikdo si gradi ob hiši garažo. V kotu med stenami garaže in hiše lahko uredimo prijetno sedišče za bivanje na prostem. Nekaj lepo razporejenih vzpenjalk in trajnic ta kotiček močno poživijo.

Ogrodje za plezalke naj ne bo preveč masivno. Ob opori posebno dobro uspevajo vrtnice vzpenjalke, medtem ko jih ob vroči južni steni rada napade plesen in zato propadejo. Posebno dobrodošla je brajda za okrasne srobole, plezajoče lonicere ali kozje parkelje, podraščec, divjo lila in še nekatere druge priljubljene vzpenjalke.

Teraso prekrijemo s kamnitimi ali belon-skimi ploščicami različne velikosti. V kotu ob zidu namenoma izpustimo nekaj plošč ter tja zasadimo lepe rastline. S terase naj se odpira lep pogled na vrt, na zeleno vrtno trato, obdamo s skupinami dreve in cve-točega grmičevja. Zelenjavni vrt vsaj delno zakrijemo z nasadom trajnic, jagodičevja ali drugimi cvetočimi grmički. Če ob hiši ne moremo urediti terase, bomo morda našli primeren prostor v kakšnem drugem koncu vrta. Zavejale pa moramo tam umetno ustvariti, bodisi z visokim zidom, ograjo iz lat ali bujnim rastlinjem. Ob terasi zasadimo pisano preprogo blazinastih trajnic, ki pridejo ob kamnih še prav posebno do veljave.

vilo oficirjev, vadiateljev in strokovnjakov, topničarjev in pionirjev. Ko je angleško brodovje predrl skozi Dardanele in zapretilo Carigradu, je začel sultan Selim s pomočjo francoskega veleposlanika generala Sebastianija in pičlega števila francoskih oficirjev pripravljati obrambo prestolnice. Pri francoski vladi so nujno zaprosili za določeno število oficirjev in vojakov. Iz Pariza je prišlo naročilo generalu Marmontu, naj jih takoj v manjših krdelih pošlje preko Bosne. Daville je sprejel ukaz, naj jim zavaruje prehod in jim priskrbi konje in spremstvo. Zdaj je lahko videl, kakšen je v resnici sporazum, sklenjen s carigradsko vlado. Dovoljenja, potrebna za prehod tujih oficirjev, niso prihajala v pravem času in oficirji so morali čakati v Travniku. Konzul je pritiskal z zadevo pri vezirju, vezir pa v Carigradu. Toda če je dovoljenje za prehod prišlo dovolj zgodaj, to še ni pomenilo, da je stvar urejena. Nenadoma so se pojavile nepričakovane težave in oficirji so morali pretrgati pot in pripravljati čas po bosenskih kasabah.*

Bosenski Turki so nezaupljivo in sovražno opazovali navzočnost francoskega vojaštva v Dalmaciji. Avstrijski agenti so raztrosili mednje novico, da gradi general Marmont vzdolž cele Dalmacije široko cesto z namenom, da si osvoji tudi Bosno. Pojav francoskih oficirjev v Bosni je še bolj utrdil Travničane v tej napačni veri. Tako so bili francoski oficirji, prihajajoč kot zavezniki na prošnjo turške vlade, že v Livnu sprejeti s psovkami svojati in so na vsakem nadaljnjem koraku doživljali hušji sprejem.

* Kasaba — mesteca; trg.

(Se nadaljuje)

se mora proslaviti Napoleonov rojstni dan 15. avgusta. „Stroške za orkester in dekoracijo plesa, ki ga bo ob tej priložnosti priredil, utрпи generalni konzul sam“. Daville je bral ukaz in se bridko nasmehnil. Zamislil si je travniške muzikante: trije razcapani cigani, dva bobnarja in tretji s piščalko, kako za ramazan in bajram parajo ušesa Evropejcu, ki je obsojen, da živi tu. Spomnil se je tudi prve proslave cesarjevega rojstnega dne, ozlroma svojega klavnega poskusa, da bi priredil proslavo.

Brez uspeha se je že nekaj dni prej s pomočjo Davne trudil, da bi prišel na proslavo kdor koli izmed uglednejših Turkov. Celo nekateri iz Konaka, ki so obljubili, niso prišli. Fratri in njihovi verniki so ljubeznivo toda odločno odklonili. Jeromonah Pahomij ni ne sprejel ne zavrnil vabila, pa tudi prišel ni. Odzvali so se samo Judje. Prišlo jih je štirinajst; nekateri so v nasprotju s travniškimi običaji pripeljali celo žene.

Gospe Davillove takrat še ni bilo v Travniku. Paradno oblečeni konzul je z Davno in kavazoma igral vlogo ljubeznega gostitelja, postregel je z zakusko in nekim peničim se vinom, ki ga je dobil iz Splita. Imel je tudi kratek govor v slavo svojemu vladarju. V govoru se je pohvalil Turkom in pohvalil Travnik kot pomembno mesto, ker je menil, da sta vsaj dva navzočih Judov v vezirjevi službi, pa mu bosta o vsem poročala, in da bosta vsi skupaj pripovedovali po Travniku, kaj je govoril konzul. Judinje so sedele na divanu s prekrižanimi rokami, mežikljale med govorom in nagibale glavo zdaj na desno, zdaj na levo ramo. Judje so gledali predse, kar naj bi pomenilo: tako je, drugače sploh biti ne more, ampak mi nismo nič rekli.

* Fratri — izraz za bosenske frančiškane, kot pri nas patri.

ZDENEK JIROTKA:

SATURNIN

Ne bi hotel trditi, da Saturnin ni bil dober sluga. Imel je vse lastnosti, ki bi jih dober sluga moral imeti. Bil je lep, svetlolas dečko, poštenjak, zanesljiv in zelo pameten. Vedno se mi je zdelo, da bi mogel biti prav tako ravnatelj kakega mednarodnega koncerna. Seveda, ravnateljskih mest ne bi mogel tako menjavati, kakor je menjaval službe osebnega sluga.

Ko mi je predložil svoje papirje, sem kratko malo ugotovil, da nima spričevala zadnje namestitve. Pozneje sem zvedel, zakaj ni imel tega spričevala. Službo je zapustil po malone nesmiselnem izgredu. Ko je menil, da ne more več prenašati ravnanja svoje gospodariče, se ga je lotil nekakšen živčni zlom. V pobesnelosti, ki je bila po mojem mnenju hlinjena, je pokvaril stanovanjsko opremo, svojo presenečeno gospodinjno pa je vrgel v vodnjak pod vodometom, nakar se je unesel. Nono, imenovati prizadete dame, dasiravno jo prav dobro poznam, pripomnil bi le, da moje izkušnje do neke mere upravičujejo Saturninovo dejanje. Poznam precej ljudi, ki bi jo prav tako s posebnim užitek treščili v vodnjak. Seveda nobeden izmed njih ne bi končal tega na Saturninov način. Ko je namreč tista dama pomolila svoje telo do pasu iz vode ter uprla v povzročitelja svoje presenečenja, se je Saturnin togo poklonil in sporočil, da je miza pogrnjena. Nato se je odpravil, da bi povezal svojo culo.

Mnogo pozneje sem moral ugotavljati, da je bilo takšno nespametno ravnanje njegova strast. S tem nočem reči, da si je dovolil kaj podobnega z menoj. Vsekakor so ga moje telesne razsežnosti preprečile, da se potek takega dejanja ne bi razvijal natančno po njegovi zamisli, odvrčala ga je gotovo tudi moja prirojena dostojnost. Kljub temu pa od moje trenutka, ko je postal moj sluga, nisem vedel ne za dan in ne za uro, kdaj bom zopet pri moran reševati nemogoč položaj, vzbujajoč pozornost, ter seveda kaj malo prijeten.

Začelo se je s tem, da me je v pomenku z gospo Suchankovo imenoval z naslov, kakor na primer njegova milost, sahib ali blagorodje, po vzgledu literature, ki jo je pač prebavljal. Nato mi je napolnil stanovanje z različnimi lovskimi trofejami, z bivoljimi rogovi, slonovimi okli, različnimi kožami in podobnim. Pozneje sem ugotovil, da si je vso to ropotijo izposojal od rekviziterja našega

reprezentančnega gledališča. V moji odsotnosti je pripovedoval mojim prijateljem najbrž izmišljene lovske prigode. Samo tako si lahko razlagam, da me je nekaj znanih gospa presenetilo v kavarni s prošnjo, naj jim pripovedujem, kako sem pobil morskega volka s stativom fotoaparata. Seveda sem zanikal, da ni počel kdaj kaj takega, toda od tistega trenutka veljam za nadvse skromnega junaka.

Zaman sem ugibal, zakaj Saturnin vse to počenja. Najprej sem domneval, da ga preganja bolešno hrepenenje služiti nekakšemu gentlemanskemu pustolovcu ter me zato v svoji nestrpnosti obdaja s simbolom junaka. Pozneje sem ugotovil, da ga to enostavno zabava. Sploh je bil njegov humor neprijetne vrste. Nekoč mi je pojasnjeval zelo zamotano teorijo o dovornosti, ki se ji baje pravi kanadska. Kolikor sem ga mogel razumeti, je višek te dovornosti v tem, da se neke pojavijo ognjeni zubli ali hudo ranjen človek. Ne bi mogel trditi, da mi je to posebno ugaljo.

Približno po šestih mesecih se je pričel Saturnin ukvarjati z mislijo, da stanovanje, v katerem sva dotlej zadovoljno živela, ni dovolj veliko. V glavnem je bilo to res. Prej nama je zadoščalo, a če je kdo izmed vas že videl bivolge rogove, ve, kako je s tem. Sicer pa bi bila to predolga zgodba. Moj prijatelj doktor Vlach je Saturnina podpiral. Trdil je, da bi se bil moral iz tega stanovanja že davno izseliti. Momljal je tudi nekaj o mojem slabem zdravju in da je stanovanje vlažno. Na vsem tem ni bilo niti drobca resnice. Predvsem o vlagi ni bilo ne duha ne sluha in doktor Vlach ni imel o mojem zdravju najmanjšega pojma. Oskrboval me je zadnjič, ko sem imel ošpice, in tedaj mi je bilo menda deset let.

Končalo se je s tem, da me je nekega popoldneva poiskal Saturnin v krogu mojih znancev in mi zaupno sporočil, da sva se preselila. Pristavil je še, da stanujeva na vodi v bližini verižnega mosta.

Gotovo bi mu prijalo, če bi pred njim omedlel. Toda hladnokrvno sem nadaljeval partijo igre. Šele proti večeru sem izpil nekaj konjakov in se odpravil proti staremu stanovanju. Bilo je res prazno, gospa Suchankova pa je imela objokane oči. Hišni gospodar se je vedel tako, da bi ne bilo prav, če bi se natančneje zanimal za selitev.

Odšel sem k tistemu verižnemu mostu. Sicer ni imelo vse to nobenega smisla, toda nekam sem pač moral iti. Saturnin je stal na obrežju, na glavi je imel ploščato mornarsko čepico ter me je imenoval kapitana.

Odslej sva živela v stanovanjski ladji in nikakor ne bi mogel trditi, da je bilo kaj napak. Sicer se je res v prvem tednu odvezala in zdrsela po jezu. Neprijetna reč; bila je popolna tema in v prvem trenutku sem menil, da je Saturnin utonil, saj sem ga zaman iskal po vsej ladji. Pozneje se je pokazalo, da je spal v stražarskem košu. Če bi ne bilo torej tistega neprijetnega naključja, se ne bi mogel pritoževati. V življenju se moramo pač z marsičem sprijazniti.

Nočem trditi, da sem se predal Saturninovi domislicam na milost in nemilost. Tega nisem smel storiti že zaradi tega ker mi ni bilo vseeno za moj sloves, ki je bil že tako prizadet zaradi njegove prismojenosti. Ljudje so me pričeli smatrati za blazno predrznega in prenapetega človeka. Nekaj podobnega, kakor je Harry Piel. Nekoč je bila v nekem listu omenjena najina plavajoča hiša in v zvezi z njo so me imenovali »naš popularni športnik«. Naslednji dan sem nehoti prisluhnil pomenku med Saturninom in trgovcem s kurivom. Saturnin se je razburjal, ker ni bilo v listu napisano »lovec zveri«, čeprav je častnikarju to izrecno poudaril.

Ta neprestano se razširjajoča, nezaslužena ter meni osebno zelo neprijetna zgodba izjemnega moza je imela kaj neprijetne posledice. Nekoč ponoči me je na primer zbudil mož z uradno čepico na glavi in mi rekel, da nujno potrebuje mojo pomoč. Iz mozevega zamotanega pripovedovanja sem povzel, da je neki gojenec, domišljajoč si, da je Mark Avrelj, ušel iz zavetišča in da uprava zavoda meni, da bo možu mojih sposobnosti igrača imenovanega gospoda zopet ujeti.

Hudo je razočarati dobrih ljudi se mnenje, ki ga ljudje gojijo do vas. Vstal sem in se hitro oblekel. Mož z uradno čepico me je opomnil, naj bom tako ljubezniv in vzajem s seboj puško. Ker puške nimam, sem se možu s čepico izgovoril, da je ne bom potreboval. Možak me je gledal s spoštovanjem.

Naročil sem Saturninu vse potrebno za primer, če se ne bi vrnil. Šele iz pogovora, ki se je med potjo razvil med menoj in možem

s čepico, sem zvedel, da je bil možak uslužbenec živalskega vrta, a Mark Avrelj lev.

Nisem strahopeten, a kljub temu si lahko mislite, kako mi je bilo pri sru. Tega se ne rad spominjam. Končno se je vse dobro izteklo. Nameščencem živalskega vrta se je namreč posrečilo ujeti leva, ko je utrujen zaspal po brezuspešnih napadih na voz cestne železnice št. 12. Moje sodelovanje je bilo nepotrebno, toda upravnik živalskega vrta je s toplimi besedami govoril o moji pripravljenosti, da bi pomagal ogroženim prebivalcem Prage. Naglasil je, da mi bo prihodnjič gotovo dana priložnost zagrabiti kako zverino z lastnimi golimi rokami za ušesa. Najbrž je mislil, da sem si tega želel. Naslednjega dne je bila v časniku vest, da sem se z izredno prijaznostjo udeležil lova na revčka. Marka Avreljja. Lahko si mislite, kakšna voda je bilo to na Saturninov mlin.

Ko sem o dogodku govoril z doktorjem Vlachom, me je skoro užalil. Dejal je namreč, da se mu zdi, da mi legendarnost, s katero me je ogrnil Saturnin, povsem ugaja. Drugače si pač ni mogel pojasniti moje pripravljenosti za nočni lov na leva.

Vedno sem menil, da se mora človek s spoštovanjem do človeškega značaja že roditi. Tega ni mogoče pridobiti niti z izkušnjami niti z leti, kar je pri doktorju Vlachu zelo otrpljivo. Kako mu je le kaj takega prišlo na pamet! Kako nespameten in domišljav sem postal v njegovih očeh! Če bi resnično hrepenel po slovesu pustolovca, bi si prav gotovo znal ta sloves sam pridobiti in nikakor ne bi čakal, da mi ga ustvari moj sluga. Ne bi smelo biti spregledano dejstvo, da sem bil v položaj zapeljan po čudnih okoliščinah in da sem se moral prav krepko boriti med smislom za resnico na eni in svojim prirojenim ponosom na drugi strani.

Če človek živi mirno kot normalen in trezen občan, nimajo njegovi prijatelji in znanci vzroka, da bi ugibali o tem, kako bi se vedli, če bi ga napadel razdražen bivolg. A poskušajte si predstavljati ljudi iz človekove okolice v takem položaju in videli boste, kakšen nesmisel je to. Ne pozabite, da so bili moji znanci naravnost zapeljeni k takim domnevam po zaslugi Saturninovi izmišljotin. Moj osebni pogum je bil potemtakem premišljeno izpostavljen preizkušnjam kakor kak poizkusni zajček.

Sam nisem na primer nikdar gobezdačil te norosti o morskem volku in stativu fotografskega aparata, toda lahko si predstavljate, kako bi se počutili, če bi se najlepša dekleška usta, kar ste jih sploh kdaj videli, navihano našobila v dvomljivem vprašanju: »Vi in morsk volk?« Vsekakor je razumljivo, da so moje odločitve imele pečat želja, da bi nekega dne izjavil nekemu: »Res je, gospodična Barbara, jaz in morsk volk, jaz in lev, jaz in kakršnakoli nevarnost na svetu.«

W. CYCLE:

Dopolna strojepiska

»Tajnik, ali prejimate plačo zato, da mi obešate na vrat dolgočasne malenkosti?« John Buttler je bil slabe volje. »Za strojepisko ste mi priporočili deklet, ki je kratko in malo nemogoča.«

Tajnik je stal pred svojim šefom. Dobro je vedel, da bi s slehernim odgovorom prilizal oja na ogenj.

»Če želite deklet, ki vam je očitno zelo pri sru, na vsak način obdržati v podjetju, se bo že našlo kakšno mesto. Ta punčka vam je všeč, ali ne? Odgovorite, če vas vprašam!«

»Gospod predsednik, doslej je sploh nisem poznal. Ima sijajna spričevala. Zdi se mi, da je zelo inteligentna, zato sem si drznil...«

»Ne potrebujem inteligentne strojepiske. Sem sam dovolj inteligenten. Potrebujem sposobno strojepisko. Ali sploh veste, kako se je ta vaša inteligentna strojepiska vedla? Vsak trenutek me je prekinjala z vprašanji, ali naj vzame nov list papirja, ali naj piše tako ali drugače, ali naj zapre oklepaj, podčrta, da med navednice... Najlepše pa šele pridel! Nekoč mi je dejala: »Oprostite, gospod predsednik, mislim, da bi bilo treba ta stavek oblikovati drugače.« Kaj menite o tem? Medtem ko narekujem, me ta nemogoča oseba prekinja in nekaj predlaga!«

»Da, gospod predsednik.«

»Strojepiska mora biti stroj, ki posluša in piše. Če je treba misliti, sem jaz za to tu. Zapomnite si, prav nič ne potrebujem inteligentne strojepiske. Zaradi mene je lahko tudi neumna gos. Znati mora le pisati. To bi bila po mojem mnenju idealna strojepiska. Ravnajte se po tem in mi takoj najdite strojepisko, kakršno si želim!«

»V redu, gospod predsednik!«

Uro zatem je bila nova strojepiska že na svojem mestu.

»Ali vam je dal tajnik točna navodila, kako se morate vesti?« jo je vprašal John Buttler. »Pisati morate fisto, kar vam jaz narekujem. To je vse. Koliko let vam je?«

»Šestnajst, gospod predsednik.«

»Dobro! Sedite! Narekoval vam bom.«

Naslednjega dne mu je prinesel tajnik brzojavko. Bil je na smrt blede.

»Drznil sem si jo odpreti, gospod predsednik, ker je naslovljena na podjetje, ne na vas osebno.«

»Ne govorite toliko! Dajte jo sem!«

John Buttler je prebral brzojavko in prebledel kakor malo prej njegov tajnik.

»Železarne prekinjajo z nami vse stike. Kaj neki to pomeni? To je katastrofa!«

»Katastrofa, gospod predsednik.«

»Ali razumete, kaj bi to utegnilo pomeniti?«

»Ne, gospod predsednik.«

»In ta ton! Kakor da smo razbojniška tolpa!«

»Da, gospod predsednik!«

»Pa sem šele včeraj napisal Irwingu tako

ljubeznivo pismo, to se pravi, da sem ga kakor običajno narekoval.«

»Morda,« se je skušal vmešati tajnik, ki ga je opogumila šefova zadrega, »morda pa vaše pismo ni bilo dovolj ljubeznivo.«

»Smešno! Prinesite kopijo mojega pisma Irwingu in ga sami preberite!«

Tajnik je poiskal pismo in začel glasno brati:

»Gospodu Thomasu Irwingu, predsedniku mednarodnih železarn A. G. — Spoštovani prijatelj, vaš predlog me zelo zanima. Bomo že videli, kako bi bilo treba opraviti s starim razbojnikom. Prav na zadnji seji te tolpe, pišite, na upravni seji, sem imel priložnost, da sem se z vami in s Harryjem Nicolsom pogovoril o dobavi vagonov. Pogovoril, dobro je povedano, hoteli so me pretentati, toda tako pameten, kakor so oni, sem jaz že dolgo. Novo stran. Pripravljen sem z vami skleniti pogodbo. Počakajte, te zadeve ne bomo tako preprosto rešili. Prav rad bi se začel z vami pogajati. Vi veste, spoštovani prijatelj, da mojih pogajev ne bo tako težavno sprejeti, ker je zame zelo važno, da z železarnami, ne, recimo, z vašim podjetjem, ki ga vodite vi, spoštovani prijatelj, čutil se bo počaščenega, če bo mislil, da mi je mnogo do njegovega prijateljstva. Preneumno, da je treba biti s takšnimi ljudmi še vedno tako vljuden, toda kaj hoče! Ali imate, spoštovani prijatelj, živahne poslovne stike? Pika. Danes je strašna vročina, če pa odpremo okna, bo še bolj vroče. Vaše predloge o podrobnostih pričakujem že v kratkem. Počakajte, to bi bilo preveč prav. Glede razdelitve bi bilo najbolje, če se sporazumeva na temelju petdeset proti petdeset. To je treba še točneje povedati, ker bi me ta osel utegnili sicer še prevariti. Pri takšnih ljudeh nisi nikoli dovolj previden. Ali ste razumeli? Od vaših petdesetih odstotkov bo šlo seveda še nekaj za provizijo, ker bi jaz sam poleg materialnih stroškov ne mogel pristati tudi na plačilo provizije. Pika. Tako, to bo na bedaka dobro vplivalo. Da ne pozabim, pismo je treba takoj odpustiti in ga bom sam precej podpisal. Odnosite ga sami! Nova stran! Kar zadeva oslabe pogoje, predlagam, da se drživa lanske pogodbe. Počakajte, stavek se nadaljuje. S tem gdom ne bomo tako preprosto opravili. Lanske pogoje bomo sprejeli le tedaj, če pride do pogodbe. Moramo ga pustiti nekoliko v negotovosti. Nova stran! Vročina je res neznosna. V pričakovanju vašega obvestila ostajam z velespoštovanjem vaš, počakajte, nisva zapisala nikakršnega pozdrava za njegovo soprogo, pa bi utegnili biti stara koza užaljena, ko vedno brska po njegovi korespondenci. Ko bi vedeli, kako preživlja večere, kadar ima baje seje, bi počili od smeha... V tem pričakovanju ostajam z najboljšim priporočilom vaš cenjeni soprogi, vejica, vaš vdani, vaš napisano z veliko začetnico...«

John Buttler se je sesedel v naslanjač.

»Strašno! To je torej idealna strojepiska!«

Izreki

R. Wagnerja

● Neumnost se tolaži sama.

*

● Kdor je res nevoščljiv, zavida druge za stvari, s katerimi bi sam ne vedel kaj početi.

*

● Včasih mislimo, da se nam gnusijo stvari, pa se nam gnusijo le pojmi v njih.

*

● Kdor pozna srčne prepade in boje, ne preklinja ničesar.

*

● Nekateri ljudje gledajo svet skozi povečevalno, drugi skozi pomanjševalno steklo, pa pri tem pozabljajo, da lahko gledajo vse stvari skozi oboje, in še vedno niti od daleč ne vidijo resnice.

*

● Življenja je konec, preden konča velike priprave nanj.

*

● Komur je dano, da je že od rojstva mojster, ta ima med mojstri najhujše težave.

*

● Dva dobra človeka sta: prvi je že umrl, drugi pa še ni rojen.

*

● Modrijani so dostikrat služabniki norcev.

*

● Od desetih žena jih je devet ljubosumnih.

*

● Hvaliti je težko, grajati lahko.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nale — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 12. 5.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 14.15 Pozdrav nale — 15.30 Roman — 15.50 Za filateliste — 16.00 Iz vseh dolin zveni — 16.30 Za delovno ženo — 17.10 Dunajske melodije — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Koncert.

Nedelja, 13. 5.: 8.05 Oddaja za kmete — 9.05 Mati, samo zate! — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nale — 18.00 Zabavna glasba — 19.45 Godba na pihala — 20.15 Avstrijska baročno gledališče — 21.15 Koncert dunajskih filharmonikov.

Ponedeljek, 14. 5.: 8.15 Glasba — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Non stop-glasba — 17.10 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Oddaja za mladino — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Čitali in razumeli — 20.30 „Gospa Eva“, radijska igra — 21.00 „Zgubil sem svoje srce“.

Torek, 15. 5.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.45 Oddaja za mladino — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Glasba na tekočem traku — 17.10 Plesna glasba — 18.00 Mesec dni deželne politike — 18.35 Komični svet — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 Radijska igra.

Sreda, 16. 5.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Jutranji koncert — 13.30 Majhna melodija — 15.00 Glasba za mladino — 16.00 Non stop-glasba — 17.10 Glasba, ki se nam dopade — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Sto peldeset let Družbe prijateljev glasbe na Dunaju.

Četrtek, 17. 5.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Posebej za vas — 16.00 Glasba na tekočem traku — 17.10 Popoldanski koncert — 18.00 Kulturne vesti — 18.05 Koroške pesmi — 18.35 Oddaja za mladino — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Zmaj in Liska — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 18. 5.: 8.15 Komorna glasba — 13.05 Avstrijska ljudska glasba — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Kulturne vesti — 16.00 Non stop-glasba — 17.10 Plesna glasba ob petih — 18.00 Ljudske pesmi in plesi — 18.15 Pestro mešano — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Halo! Teenagerji! — 21.00 Znani dirigenti.

DRUGI PROGRAM:

Sobota, 12. 5.: 6.10 Z glasbo v dan — 8.20 Prosimo, prav prilazno — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske pesmi — 13.30 Pet minut aararne politike — 15.15 Glasba na tekočem traku — 17.10 Komorna glasba — 17.40 Ljudstvo in domovina — 18.25 Glasbeni sprehod — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Vesela melodija — 20.45 Iz glasbene skrinje.

Nedelja, 13. 5.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Operni koncert — 10.10 Promenadni koncert — 12.15 Glasba Johanna Brahmsa — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Igra dunajski radijski orkester — 15.00 Otroška ura — 15.30 Non stop-glasba — 18.00 Glasba v nedeljo — 19.10 Teden dni svetovnih dogodkov — 19.30 To so bili še časi! — 20.00 Lepi glasovi, lepa viže.

Ponedeljek, 14. 5.: 6.10 Z glasbo v dan — 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Prosimo, prav prilazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Za prijatelje opernih melodij — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Ljudske pesmi in viže — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Veseli delopusti — 19.30 „Hovanščina“, glasbena igra — 22.15 Tisoč faktov plesne glasbe.

Torek, 15. 5.: 7.20 Jutranja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 13.30 Znani orkestri — 14.35 „Akordi“ — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Zabavna glasba — 16.30 Zivljenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Samo zate — 19.30 Pavej z glasbo — 20.30 Operni koncert.

Sreda, 16. 5.: 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Prosimo, prav prilazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Za prijatelje opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Prijetno zabavo — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 18.00 Glasba za delopust — 19.30 Štirje proti štirim — 20.00 „Vsaka stvar ima dve strani“ — 20.40 Zabavna oddaja — 21.10 Temza — Donava.

Četrtek, 17. 5.: 6.10 Z glasbo v dan — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Dopoldanski koncert — 14.20 Franz Liszt: Les Preludes — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Dela avstrijskih komponistov — 16.00 Klasični moderne glasbe — 16.30 Francoska glasba — 17.40 Oddaja za žene — 19.30 Zabavna glasba — 21.00 Jaz v sebi — 22.15 Melodija srca.

Petek, 18. 5.: 8.10 Prosimo, prav prilazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Za prijatelje opernih melodij — 13.55 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Leksikon d'amour — 16.00 Otroška ura — 16.30 Veseli konec tedna — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Radijska igra — 21.25 Trefje znamenje.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik

Sobota, 12. 5.: 5.00 Dobro jutro — 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.35 Češka, poljska in sovjetska zabavna glasba — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Tri arije iz Mozar'ove „Figarove svatbe“ — 12.05 Godba JLA igra koračnice — 13.30 Iz našega arhiva zabavne glasbe — 14.00 Iz največje operne literature — 14.35 Voščila — 15.20 Napolki za turiste — 15.25 Dva koncertna plesa — 15.40 Mariborski ženski vokalni kvintet — 16.00 Vsak dan za vas — 17.50 Plesni orkester Werner Müller — 18.10 Med suitami — 18.45 Naši popolniki na tujem — 19.05 Od vasi do vasi — 20.00 Prvi festival slovenskih popevk.

Nedelja, 13. 5.: 6.00 S sprejemnikom na nedeljski izlet — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.50 Stari mojstri — mladi umetniki — 9.05 Z zabavno glasbo v novi teden — 9.49 Zdravo, tovariši! — 10.30 Glasbena nedeljska dopoldne — 11.50 Sto pisanih taktov za dober tek — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.15 Zabavna ruleta — 15.30 Mario del Monaco v Verdijevih operah — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Melodije za nedeljsko popoldne — 18.11 „Poletni čas“ — 18.30 Sport — 20.00 Izberite melodijo tedna — 20.45 Klavir v ritmu — 21.00 Dvajset minut ob glasbenem avtomatu.

Ponedeljek, 14. 5.: 8.05 Zabavni kaleidoskop — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Srečanje z Mozartom in Haydnom — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Godba na pihala — 12.05 Slovenske narodne poje Roman Petrovič — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Majhna prodajalna plošč — 14.35 Voščila — 15.20 Iz srbske glasbene lirike — 17.05 55 minut za ljubitelje operne glasbe — 18.45 Radijska univerza — 19.05 Naši pianisti — 20.00 Pojoči mozaik — 21.00 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije.

Torek, 15. 5.: 8.05 Poje Ženski vokalni kvartet — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 9.25 „Prodana nevesta“ v ljubljanski operi — 10.15 Izberite melodijo tedna — 12.05 Gorenjski vokalni kvintet poje slovenske narodne — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 13.50 Trio Horwedel — 15.20 Nekaj lahke glasbe — 15.30 V torku na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Izbor Čajkovskega — 18.10 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Za staro in mlado — 20.30 Radijska igra — Limanica.

Sreda, 16. 5.: 8.05 Jutranje glasbeno popolovanje — 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 9.25 Zabavni kaleidoskop — 10.15 Od tod in ondod — 11.15 Clovek in zdravje — 11.25 Od pastoralne do lokalne — 12.05 Zgodovinski Kranjci s pevci — 13.30 S slavimi sopranistkami — 14.35 Melodije na tekočem traku — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Soferjem na pot — 17.50 Mali klub ljubiteljev popevk — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Naš variete — 21.00 Heinrich Suttermeister: Serafina, opera.

Četrtek, 17. 5.: 8.05 Kvintet za pihala na motive čeških ljudskih pesmi — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 9.25 Ciganske melodije — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Nekaj sovjetskih popevk — 11.30 Impresije pomladi in poletja — 12.05 Trio Svečnik iz Maribora — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.30 Napevi izpod zelenega Pohorja — 14.35 Voščila — 15.20 V senci bradwayskih nebotičnikov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.10 Iz različnih dob — 19.05 Malo Chopinove glasbe — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Iz parliht zabavnega orkestra RTV Ljubljana — 21.00 Literarni večer.

Petek, 18. 5.: 8.05 Komični operni prizori — 9.25 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe — 10.15 Od tod in ondod — 11.35 S prijetnimi melodijami vam želimo dober tek — 12.05 Vaški kvintet z Reziko in Sonjo — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Dva hrvatska komponista — 13.50 Ruleta za zabavo — 14.35 Poje basist Zdravko Kovač — 15.20 V tričetrtinskem taktu — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Igrajo simfonični orkestri naših radijskih postaj — 18.10 Petkovih 35 minut domačih viž — 20.00 Veliki zabavni orkester tega tedna — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Johannes Brahms: Sonata za violončelo in klavir — 21.00 Plesni ritmi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Od včeraj in danes.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sek.

Sobota, 12. 5.: 14.40 Jugoslovanske rilnične popevke — 15.30 „Brata“, radijska drama — 10.00 Pomenek s poslušalkami — 20.00 Sportna tribuna — 20.40 Zbor „Kras“ — 21.00 Smelana: Pet simfoničnih pesnitev.

Nedelja, 13. 5.: 7.30 Jutranja glasba — 9.00 Kmetijska oddaja — 11.30 Oddaja za najmlajše — 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... — 14.45 Sestanek s Silvom Tamselom — 15.40 Jam session — 17.00 Filmski obzorni — 19.15 Nedeljski vestnik — 21.30 Koncert kvinteta Chigiana — 22.00 Sport.

Ponedeljek, 14. 5.: 18.30 Glasba 18. stoletja — 19.00 Znanost in tehnika — 20.30 Giacomo Puccini: „Deklica z zlatega zapada“, opera.

Torek, 15. 5.: 18.00 Radijska univerza — 18.30 Iz italijanske glasbenega ustvarjanja — 19.00 Pisani balončki — 21.00 Drame in epopeje našega stoletja.

Sreda, 16. 5.: 18.30 Italijanski operni pevci — 19.00 Zdravstvena oddaja — 20.30 Klasik meseca: Marivanaux — 22.30 Simfonični koncert.

Četrtek, 17. 5.: 18.00 Radijska univerza — 18.30 Mladi solisti — 19.00 Lepo pisanje — 20.30 Simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Nedelja, 13. 5.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 14. 5.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Z mikrofonom na obisku: Pri Krieglju v Zahomcu — 18.00 Dan že zapira oči...

Torek, 15. 5.: 14.15 Poročila, objave. — Otroci, poslušajte!

Sreda, 16. 5.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 17. 5.: 14.15 Poročila, objave. — Dalmatinske pesmi.

Petek, 18. 5.: 14.15 Poročila, objave. — Znamka — izroč naših dni.

Sobota, 19. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 Za našo vas.

Zelo priljubljena in razširjena panoga športa so tudi dirke z motornimi kolesi in avtomobili, vendar je ta vrsta športnega udejstvovanja povezana z velikimi nevarnostmi in ne mine leta, da na dirkališčih ne bi obleteli težko ranjeni ali celo mrtvi tekmovalci. — Na sliki vidimo Šveda Rolfa Tibblina, ki je mojster v skokih in se je udeležil tudi svetovnega prvenstva v Sittendorfu.

NOGOMET

AVSTRIJSKA ZMAGA NA RAČUN SREČE

Zadnje nedeljo se je v dunajskem stadionu pred 73.000 gledalci odvijala nogometna tekma med državnima reprezentancama Avstrije in Bolgarije. Srečanje je močno razočaralo, ne samo zato, ker zmaga avstrijskega moštva v višini 2:0 nikakor ni

SPORTNI VESTNIK

bila zaslužena, marveč samo plod neverjetne sreče, pač pa predvsem zaradi izredno nizke igre, saj nobena ekipa ni pokazala kaj lepega.

Do konca prvega polčasa je bil rezultat še vedno 0:0 in bi objektivni gledalec prisojal možnost morebitne zmage prej Bolgarom kot pa domačinom. Vendar se je v drugem polčasu Avstrijcem nasmešnila — ne, zasmejala! — neverjetna sreča, ko je najprej Hof enajstmetrovko spremenil v gol in so Bolgari potem še sami potresli svojo mrežo, tako da se je tekma zaključila z „zmago“ avstrijskega moštva v višini 2:0.

AVSTRIJA B — KOROŠKA 2:2 (0:1)

Neodločen rezultat izbrane koroške enajstoričnice proti bodoči avstrijski državni reprezentanci pomeni veliko presenečenje in uspeh za Korošce, ki so si v letošnjem prvenstvu regionalne lige priborili odlična mesta na lestvici. Nasprotno pa je izbrano moštvo prve zvezne lige tokrat močno razočaralo.

EYROPSKI POKAL: ŽE DRUGIČ BENFICA

V finalnem srečanju v okviru tekmovanja najboljših evropskih nogometnih moštev sta se letos pomerila slaviti Real Madrid

in Benfica iz Lizbone. Madridsko moštvo si je že večkrat osvojilo naslov prvaka Evrope, lani pa je na tem tekmovanju zmagala Benfica. Torej sta se tokrat srečala v Amsterdamu, kjer je bila tekma, dva favorita in vnaprej nihče ni mogel napovedati izida tekme.

Računajo, da si je v televiziji nad 10 milijonov ljudi ogledalo edinstveno tekmo; in nihče ni bil razočaran, marveč so bili vsi navdušeni nad tehnično odlično in do zadnjih trenutkov dramatično igro. Madridski Real je takoj v začetku prevzel vodstvo z dvema goloma slavnega madžarskega igralca Puškasa, toda zmagovalje ni trajalo dolgo, kajti Benfica je najprej izenačila in po tretjem голу Puškasa prešla celo v vodstvo in končno zmagala v višini 5:3 ter si s tem že v drugič osvojila dragoceno trofejo — Evropski pokal.

ŠT. JANŽ JE USPEL NA TUJEM

Mlada slovenska enajstoričnica iz Št. Janža v Rožu je v četrtem kolu prvenstva zabeležila svojo drugo zmago. Tekma proti dokaj močnemu nasprotniku Vorwärts Moosburg je znova pokazala spremenljivo formo napada in odlično obrambo Šentjanščanov. Plačilo za ta trud je bila zmaga 2:0.

Po dveh zaporednih porazih je šentjanško moštvo sicer padlo na sedmo mesto v svoji skupini, vendar si je z zadnjo zmago speš popraviло položaj. Ker pa igrajo moštva na drugi polovici lestvice precej izenačeno, bo na koncu tekmovanja pri razdelitvi mest predvsem odločal količnik golov.

V nedeljo bodo igralci iz Št. Janža nastopili v Svetni vasi proti tamkajšnjemu moštvu, kateremu pripisujejo več možnosti za uspeh. Vsekakor bo tekma zanimiva, saj imata obe moštvi trenutno le neznatno razliko v točkah.

ATLETIKA

ZADNJE PRIPRAVE ZA EVROPSKO PRVENSTVO V BEOGRADU

Sicer nas ločijo še štirje meseci od letošnjega evropskega prvenstva v Beogradu, vendar se priprave za to osrednjo lahkoatletsko prireditev že bližajo zaključku in vse kaže, da bo odlična organizacija omogočila brezhiben potek tekmovanja, kot ga doslej v Evropi še nismo doživeli. V Beogradu se bo namreč srečalo rekordno število atletov iz 27 držav, ki se bodo pomerili za naslov evropskega prvaka.

Celovski atleti bodo v pripravah za to tekmovanje gostovali v Atenah, Münchenu,

Hotel brez vratarja

Nedolgo tega so v San Francisku dogradili in odprli nov hotel, ki ima 403 sobe in je pravi čudež sodobne elektronike. V njem je vse avtomatizirano. Brž ko stopi gost iz svojega avtomobila, že pograbi vozilo ter koči trak in ga zapelje v garažo, gosta pa v hotel. Tam nima nikakršnega stika s portirjem. Namesto vratarke lože visi na steni svetleča tabla z razporedom prostih sob in s cenami. Ko si gost izbere sobo, pritisne na gumb in že mu prileti v roke ključ. Tudi stanarino plačuje avtomatu. Pred hotelom je bazen za kopanje s posebno podvodno razsvetljavo, na strehi hotela pa je veliko drsališče, kjer je v vsakem letnem času dovolj ledu in kjer je vedno tudi vse polno gostov.

Ta teden vam priporočamo!

- Boris Pahor: **ONKRAJ PEKLA SO LJUDJE**, roman o povratnikih iz KZ-taborišča, 296 str. br. 34 šil.
- Wilhelm Moberg: **KMETJE SE SELIJO ČEZ MORJE**, roman o izseljevanju švedskih kmetov v Ameriko, 364 str. pl. 54 šil.
- Halldor Laxness: **LUČ SVETA**, roman islandskega Nobelovega nagrajenca, 620 str. pl. 64 šil.
- Erich Kästner: **KO SEM ŠE MAJHEN BIL**, predvojna Bavarska, njeni kraji in ljudje, 176 str. kart. 31 šil.
- Harriet Beecher-Stowe: **KOČA STRICA TOMA**, prvi realistični roman v ameriški književnosti, 164 str. ppl. 17 šil.
- Anatole France: **BOGOVI SO ŽEJNI**, roman iz francoske revolucije, 304 str. pl. 25 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse